

LAUREA

Miten vankitietojärjestelmälle asetetut tavoitteet ovat toteutuneet Keravan vankilan valvontasektorin työssä?

Kukkonen, Juha

2009 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Tikkurila

Miten vankitietojärjestelmälle asetetut tavoitteet ovat toteutuneet Keravan vankilan valvontasektorin työssä?

Juha Kukkonen
Rikosseuraamusalan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Toukokuu 2009

Juha Kukkonen

Miten vankitietojärjestelmälle asetetut tavoitteet ovat toteutuneet Keravan vankilan valvontasektorin työssä?

Vuosi 2009 Sivumäärä 46

Tämä on Laurea-ammattikorkeakoulua varten tehty laadullinen opinnäytetyö, jonka tarkoituksena on selvittää miten vankitietojärjestelmälle asetetut tavoitteet ovat toteutuneet Keravan vankilan valvontasektorin työssä.

Vankitietojärjestelmä on Suomen vankiloissa käytössä oleva yhtenäinen vankiasioita käsittelevä tietojärjestelmä, joka otettiin käyttöön keväällä 2006. Järjestelmälle asetettiin tavoitteiksi käytäntöjen yhtenäistäminen, tiimityöskentelyyn ohjaaminen sekä tiedonkulun ja tuottavuuden parantaminen.

Tutkimusmenetelmänä käytin teemahaastattelua, missä kukin järjestelmän tavoitteista toimi omana teemanaan. Haastattelin tutkimukseen seitsemää Keravan vankilan valvontasektorin edustajaa, jotka työskentelivät samassa toimipaikassa tutkimuksen teko hetkellä kuin ennen vankitietojärjestelmän käyttöönottoa. Tämä rajaus siksi, että heillä on paras näkemys oman toimipaikkansa muutoksista, jotka vankitietojärjestelmä on tuonut mukanaan.

Tavoitteiden toteutumista tarkastelin tutkimuksessa ekspansiivisen oppimisen syklin näkökulmasta, niin että ennen tutkimusta selvitin oman tietoni pohjalta hypoteettisesti, miten tavoitteiden toteutuminen on edennyt syklin eri vaiheissa. Tulosten analysoinnin jälkeen selvitin, missä syklin vaiheessa kunkin tavoitteen toteutuminen oli menossa. Haastattelut analysoin teemoittain, niin että kustakin haastateltavan antamasta lausumasta tulkitsin, onko sen sisältö positiivinen vai negatiivinen tavoitteen toteutumisen kannalta. Lausumista etsin myös eri haastateltavien välillä ilmeneviä yhteisiä teemoja.

Kaikkia vankitietojärjestelmälle asetettuja tavoitteita voidaan pitää toteutuneina. Toteutumisen asteissa ja sijoittumisessa ekspansiivisen oppimisen syklin vaiheissa oli eroja. Tavoitteet käytäntöjen yhtenäistämisestä sekä tiedonkulun ja tuottavuuden parantamisesta pystyttiin sijoittamaan syklin viimeiseen vaiheeseen, missä uusi toimintamalli on vakiintunut käyttöön, mutta tiimityöskentelyyn ohjaamistavoitteessa koettiin vielä osin olevan käytössä vanhoja toimintamalleja. Vaikka tiedonkulun parantamistavoitteen toteutuminen oli syklin viimeisessä vaiheessa, sen kohdalla oli havaittavissa häiriötila hiljaisen tiedon siirtymisen osalta.

Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää vankitietojärjestelmähankkeen arviointia tehtäessä. Samoin tuloksia voidaan käyttää vankeinhoidon henkilöstölle annettavan perus-, jatko- sekä täydennyskoulutuksen suunnittelussa sekä kehittämisessä.

Asiasanat: ekspansiivisen oppimisen sykli, työn kehittäminen, vankila, vankitietojärjestelmä

Juha Kukkonen

Goals of prisoner information system and their actualization in the work of a prison officer at the Kerava Prison

Year	2009	Pages	46
------	------	-------	----

The purpose of this qualitative thesis was to find out how well the goals of prisoner information system are actualized in the work of a prison officer at the Kerava Prison.

Inmate information system or prisoner information system is a nationwide database used in Finnish prisons since spring 2006. The goals of this system include integrating different policies, guiding to team work and improving communication and productivity.

The research method of this thesis consisted of theme interviews, and each goal of the database formed a separated theme. Seven prison officers of the Kerava prison, who worked at the moment of the interview in the same position as before prisoner information system launching, were interviewed to provide a best possible insight into the changes created by prisoner information system.

The actualization of the goals was viewed from a point of view of the cycle of expansive learning. Before the research was conducted, it was presented hypothetically how the goals are actualized in a cyclic manner. After the interviews were analyzed, it was defined at which state of the cycle of expansive learning the goals were being actualized. Each theme was analysed by evaluating the interviewees' statements in terms of goal actualization and possible overlapping themes.

Based on the results of this thesis, it can be stated that all the goals of prisoner information system were fulfilled. However, there were differences in terms of stages and positions within the expansive cycle of learning. The goals of integrating policies and improving of communication and productivity were in the last state of the cycle, which means that new ways of working had settled in. But the goal of guiding to teamwork had not been fulfilled because there were still some old policies in use. Even if the goal of improving communication was in the last state of the cycle, the goal involving transition of tacit knowledge was not fulfilled.

These findings can be utilized in the future when the evaluation of prisoner information system project will be conducted and when new forms of education are further developed in the field of criminal sanctions.

Keywords: cycle of expansive learning, improvement of work, prison, prisoner information system

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	VANKITIETOJÄRJESTELMÄ.....	7
2.1	Vankitietojärjestelmälle asetetut tavoitteet	7
2.1.1	Käytäntöjen yhtenäistäminen	7
2.1.2	Tiimityöskentelyyn ohjaaminen.....	8
2.1.3	Tiedonkulun parantaminen	8
2.1.4	Tuottavuuden parantaminen	8
2.2	Vankitietojärjestelmän historiaa ja kehitysvaiheet	8
2.3	Aikataulun viivästyminen.....	10
2.4	Vankitietojärjestelmän käyttöönotto	10
2.5	Vankitietojärjestelmän käyttökoulutus	11
3	VANKITIETOJÄRJESTELMÄ KERAVAN VANKILAN TOIMINTAYMPÄRISTÖSSÄ	11
3.1	Vankilan päivystys.....	12
3.2	Asunto-osasto	12
3.3	Vastaanotto-osasto.....	12
3.4	Työryhmät.....	13
3.5	Rangaistusajan suunnitelma	13
4	TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....	14
4.1	Kehittävä työntutkimus.....	14
4.2	Ekspansiivisen oppimisen sykli.....	16
4.3	Vankitietojärjestelmälle asetetut tavoitteet tarkasteltuna ekspansiivisen oppimisen syklin eri vaiheissa	18
4.3.1	Tarvetila.....	18
4.3.2	Vanhan toimintatavan umpikuja	19
4.3.3	Uuden toimintatavan etsiminen ja kehittäminen.....	19
4.3.4	Toimintatavan muuttaminen	20
4.3.5	Uuden käytännön vakiinnuttaminen.....	20
4.4	Tietojärjestelmätiede	21
5	TUTKIMUSONGELMA	21
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	22

6.1	Tutkimusluvut.....	23
6.2	Haastateltavat	23
7	TUTKIMUSTULOKSET	23
7.1	Haastateltavien kokemus vankeinhoidosta	24
7.2	Haastateltavien vankitietojärjestelmän käyttö.....	24
7.3	Haastateltavien saama koulutus vankitietojärjestelmän käyttöön.....	25
7.4	Käytäntöjen yhtenäistäminen	26
7.5	Tiimityöskentelyyn ohjaaminen	28
7.6	Tiedonkulun parantaminen	29
7.7	Tuottavuuden parantaminen	32
7.8	Tarkastaja Tuomen näkemys vankitietojärjestelmälle asetettujen tavoitteiden toteutumisesta.....	34
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	35
8.1	Käytäntöjen yhtenäistäminen	36
8.2	Tiimityöskentelyyn ohjaaminen	36
8.3	Tiedonkulun lisääminen	37
8.4	Tuottavuuden parantaminen	37
8.5	Tulosten vertailua tarkastaja Tuomen näkemyksiin.....	38
9	SUOSITUKSET	39
10	LOPUKSI	40
	LÄHTEET	41
	LIITTEET	43
	Vankitietojärjestelmän periaatekaavio	43
	Teemahaastattelun runko	45

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miten Suomen Vankeinhoitolaitoksessa käytössä olevan yhtenäisen vankiasioita käsittelevän tietojärjestelmälle asetetut tavoitteet ovat toteutuneet Keravan vankilan valvontasektorin työssä. Olen itse työskennellyt Keravan vankilassa vuodesta 1997 alkaen erilaisissa valvontasektorin tehtävissä. Opinnäytetyön tekohetkellä työskentelelen päivystävänä vankeinhoitoesimiehenä Keravan vankilassa. Olen itse huomannut vankitietojärjestelmä hyödyt käytännössä ja todennut sen tärkeyden työkaluna. Kuitenkin järjestelmän historia sekä sille asetut tavoitteet olivat minulle hämärän peitossa ennen tämän opinnäytetyön tekemistä. Valitessani opinnäytetyölle aihetta kiinnostukseni kohdistui juuri näihin seikkoihin.

Opinnäytetyö on tutkielmatyyppinen ja käytin siinä kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Haastattelumenetelmänä käytin teemahaastattelua. Opinnäytetyön alussa esitellään vankitietojärjestelmän taustaa, syntyä, sille asetettuja tavoitteita sekä sen käyttöön annettavan koulutuksen tilaa. Näiden asioiden selvittämiseksi Rikosseuraamusviraston tarkastaja Timo Tuomi, sekä Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen opettaja Matti Niiniskorpi ovat olleet suureksi avuksi. Tämän jälkeen kerron, mihin valvontasektorin edustajat vankitietojärjestelmää käytettävät Keravan vankilassa. Saadakseni parhaiten selville vankitietojärjestelmän aikaan saamat muutokset heidän työssään, haastattelin sellaisia Keravan vankilan valvontasektorin edustajia, jotka työskentelevät samassa tehtävässä kuin ennen vankitietojärjestelmää. Tutkimukseen valikoitui seitsemän henkilöä. Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina, missä yhtä tavoitetta käytettiin aina yhtenä teemana. Saaduista haastatteluista etsin kunkin tavoitteiden kannalta positiivisia ja negatiivisia lausumia sekä lisäksi etsin eri haastateltavien kesken esiintyviä yhteneviä seikkoja.

Miettiessäni näkökulmaa tutkimukselle, tutustuin kehittävään työntutkimukseen ja siinä välineenä käytettävään ekspansiivisen oppimisen sykliin. Tarkastelen ennen tutkimusta oman tietoni pohjalta vankitietojärjestelmälle asetettujen tavoitteiden toteutumista tämän syklin erivaiheissa. Tulokset analysoituani, tarkastelin niitä ekspansiivisen oppimisen syklin näkökulmasta ja sijoitin kunkin tavoitteen toteutumisen johonkin syklin vaiheeseen. Tulosten esittelyn ja siitä tekemäni johtopäätösten jälkeen vertaan vielä tuloksia Rikosseuraamusviraston tarkastaja Timo Tuomen käsityksiin vankitietojärjestelmälle asetettujen tavoitteiden toteutumisesta.

2 VANKITIETOJÄRJESTELMÄ

Vankitietojärjestelmä on Vankeinhoitolaitoksessa käytössä oleva yhtenäinen vankiasioita käsittelevä tietojärjestelmä. Se koostuu eri osajärjestelmistä (ks. liite 1), jotka käsittelevät vangin henkilötietoja, täytäntöönpanotietoja, terveydenhuoltoa sekä vankien valvontaa ja toimintaa. Ennen vankitietojärjestelmää asiakirjat, tehtiin pääsääntöisesti manuaalisesti. Tuomioistuimissa päätökset kirjoitettiin kirjoituskoneilla. Myös vankilassa saapuva tuomio kirjoitettiin vangin nimilehdelle kirjoituskoneella ja myöhemmin tekstinkäsittelylaitteiden avulla. Esimerkiksi vastaanottolehti, varusluettelo, asuntokortti, ansiokortti, vankilan päiväkirja ynnä muut tarvittavat asiakirjat täytettiin esipainetuille lomakkeille käsin. Osin tarvittavat kirjaustoimenpiteet tehtiin ruutuvihkoon kynällä, kuten esimerkiksi vankien puhelimenkäyttö. Vartijat pitivät asunto-osastoilla puhelinkirjaa, johon he kirjasivat mihin numeroon ja milloin vanki soiton suoritti. Toisena esimerkkinä toimii vastaanottolehti, joka täytettiin aiemmin laitossiirron yhteydessä aina uudelleen alusta.

2.1 Vankitietojärjestelmälle asetetut tavoitteet

Vankitietojärjestelmähanke voidaan sijoittaa ergonomia-termin alle, jonka laajenemissuuntana ovat tietojärjestelmät käyttöliittymineen (Vartiainen 1994,27). Kun hankkeelle asetetaan tavoitteet, niiden on oltava selkeät ja realistiset ja kuvattava sitä tilannetta tai toiminnan muutosta, johon hankkeella pyritään. Tavoitteen on oltava niin konkreettinen, että siitä pystyy johtamaan hankkeen toteutusmallin ja tärkeimmät tuotokset. (Silfverberg 2007,27.) Vankitietojärjestelmän tavoitteena on käytäntöjen yhtenäistäminen, tiimityöskentelyyn ohjaaminen, tiedonkulun parantaminen sekä tuottavuuden parantaminen (Vankeinhoito-osaston johtoryhmän muistio, 1996). Avatakseni näitä tavoitteita, haastattelin sähköpostitse Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen opettaja Matti Niiniskorpea (Niiniskorpi 2.4.2009), joka vastaa vankitietojärjestelmän käytön opeutuksesta vankeinhoidon perustutkinnolla.

2.1.1 Käytäntöjen yhtenäistäminen

Käytäntöjen yhtenäistämisen Niiniskorpi näkee tietojen kirjaamisena yhdenmukaisella tavalla. Vankitietojärjestelmässä tämän mahdollistaa erilaiset valintalistat ja avautuvat valintaikkunat. Tiedot vankitietojärjestelmässä ovat monelta osin määrämuotoista. Sillä on ollut vaikutusta myös käytännön työhön eli kuka tekee ja missä vaiheessa tekee eri asioita. Esimerkkinä Niiniskorpi kertoo tapaamisten järjestämisen. Omaiset soittavat ja varaavat ajan. Puheluiden vastaanottaja voi merkitä tapaamisen suoraan listalle. Tosin tapaamisissa on vielä varmasti erilaista käytäntöä laistosten välillä.

2.1.2 Tiimityöskentelyyn ohjaaminen

Tästä aiheesta Matti Niiniskorvelle tulee mieleen rangaistusajansuunnitelma. Ajatuksenahan on, että laitoksessa järjestetään suunnitelmien mukaista toimintaa. Kun arvioidaan suunnitelmien toteutumista, voidaan huomioida eri virkamiesten tekemät merkinnät vankitietojärjestelmään. Esimerkiksi työmestarit arvioivat vangin työmenestystä, asunto-osaston vartijat kirjaavat tietoja vangin käytöksestä ja koulutus- ja kuntoutussektori arvioi vangin edistymistä muun muassa toimintaohjelmissa ja niin edelleen. Järjestelmästä saatava tieto tukee ja mahdollistaa moniammatillisen tiimityöskentelyn. Tämä puoli on Niiniskorven uskoakseen vielä vankitietojärjestelmän osalta melko alkuvaiheessa ja laitoskohtaisia eroja on paljon.

2.1.3 Tiedonkulun parantaminen

Tiedonkulun parantaminen liittyy Niiniskorven mukaan myös tuottavuuden parantamiseen. Nyt vankia koskeva tieto on saatavissa yhdestä paikasta. Eri asia on tietysti kuinka laajasti valvontahenkilöstö vankitietojärjestelmää käyttää. Tietoa siellä on todella paljon, mutta osataanko sitä hyödyntää, on toinen juttu. Päiväkirjan ja vankiliikenteen osalta on mahdollista ennakoita tilanteita (henkilökunnan määrää muun muassa) etukäteen koska siirrot ja saapumiset ovat järjestelmästä nähtävissä. Samoin voidaan kunkin vangin kohdalla hyödyntää henkilöinfo-osiota tärkeiden asioiden huomioimisessa siten, ettei se jää piiloon johonkin vankitietojärjestelmän uumeniin.

2.1.4 Tuottavuuden parantaminen

Tietojärjestelmään on koottuna ennen hajallaan olleet tiedot yhteen paikkaan mm. nimilehti, asuntokortti, kurinpito jne. Näin niitä voi käsitellä yhdestä paikkaa ja yhdeltä istumalta. Ei tarvitse välillä käydä katsomassa mitä nimilehdessä lukee vaan tieto on saatavissa järjestelmästä. Lisäksi tuottavuutta parantaa se, että tietoja ei tarvitse kirjoittaa useaan kertaan. Myös erilaisten tulosteiden laadintaan on käytettävissä valmiita pohjia, joihin tieto haetaan järjestelmästä ja lisätään mahdollisesti itse kirjoittamalla muutama rivi tekstiä. Tuottavuuden paraneminen on Niiniskorven mielestä lähinnä ajan säästöön liittyvää. Samassa ajassa on mahdollista käsitellä useampi asia kuin aiemmin. Tietoja ei esimerkiksi tarvitse lähettää kirjepostilla vaan ne ovat tallennuksen jälkeen nähtävissä koko valtakunnan alueella, tietysti käyttöoikeuksien sallimissa rajoissa.

2.2 Vankitietojärjestelmän historiaa ja kehitysvaiheet

Täytäntöönpanon atk-järjestelmän kehittäminen aloitettiin 1971, jolloin Oikeusministeriö asetti toimikunnan kehittämään täytäntöönpanoa. 1980-luvun puolivälin jälkeen eri vankiloita aloitet-

tiin kytkemään atk-pohjaiseen täytäntöönpanojärjestelmään niin, että 1993 oltiin siirretty nimi-lehden laadinnassa kokonaisuudessaan atk-järjestelmään. 1994 Vankeinhoito-osasto asetti työryhmän, jonka tehtävänä oli siirtää vartiointia koskevat manuaaliset rekisterit atk:lle. (Rikosseuraamusviraston muistio 20.2.2004)

Vankitietojärjestelmän kehittäminen alkoi 1996 esiselvityksellä, joka tehtiin Cap Gemini Oy:n konsulttityönä. Esiselvityksessä kuvattiin karkealla tasolla tulevan järjestelmän toiminnot, sidosryhmäyhteydet sekä odotukset ko. järjestelmältä. Esiselvityksen tuloksena syntyneen hankesuunnitelman pohjalta tehtiin päätös jatkaa projektia. (Rikosseuraamusviraston muistio 20.2.2004)

Avoim tarjouskilpailu vankitietojärjestelmän suunnittelusta ja toteutuksesta sekä tiedonhallintaohjelmiston hankinnasta järjestettiin keväällä 1997. Järjestelmätoteutusta tarjosi 11 yritystä ja tietokantaohjelmistoa 5 toimittajaehdokasta. Valittiin seuraavat toimittajat:

- Tiedonhallintaohjelmisto: IBM DB2 (Novosys Oy)
- Terveystietojärjestelmä: Tieto Oyj:n Sinuhe-valmisohjelmisto
- Toiminta ja valvonta sekä täytäntöönpano: ICL Data Oy

29.5.1998 ICL:n kanssa solmittiin kiinteähintainen sopimus vankitietojärjestelmän suunnittelusta ja toteutuksesta. Tässä vaiheessa oli tiedossa, että täytäntöönpanon määrittely oli keskeneräinen ja sitä oli tarkoitus tarkentaa toteutuksen rinnalla. Valittu järjestelmäarkkitehtuuri oli Lotus Domino ja järjestelmän tilastointi-, raportointi- ja muut seurantarpeet oli määrä toteuttaa ylläpitämällä järjestelmän rinnalla DB2-relaatiotietokantaa. Järjestelmän I-vaihe (täytäntöönpano) tuli olla käyttöönotettavissa 31.5.1999 ja II-vaihe (toiminta ja valvonta) 30.5.2000 mennessä. (Rikosseuraamusviraston muistio 20.2.2004)

Terveystietojärjestelmän järjestelmästä tehtiin sopimus Tieto Oyj:n kanssa 29.12.1998. Sinuhe-järjestelmä on ollut erillisenä tuotantokäytössä jo kevästä 2001 alkaen. Täytäntöönpanon vaiheen 2 toimintopistelaskenta suoritettiin keväällä 2002. Sovitun mukaisesti täytäntöönpanovaiheelle 3-4 (laitosten täytäntöönpano) tehtiin toimintopistelaskenta talvella 2003. Laskennan tuloksen selvityä solmittiin 7.2.2003 sopimus ko. vaiheen toteuttamisesta. Aikataulun mukaan tämä vaihe toimitettaisiin hyväksymistestiin 1.4.2004. Toiminnan ja valvonnan osuuden toimintopistelaskenta suoritettiin elo-syyskuussa 2003. Sopimus tämän vaiheen toteuttamisesta tehtiin 24.11.2003. Sopimuksessa sovittiin myös projektin vaiheistuksesta siten, että osa valvonnan osuudesta liitetään täytäntöönpanon kokonaisuuteen. Tämän vaiheen hyväksymistesti alkaisi 30.11.2004. Loput valvonnan osuudesta toimitettaisiin testiin 30.4.2005 ja toiminnan osuus 30.9.2005. (Rikosseuraamusviraston muistio 20.2.2004)

2.3 Aikataulun viivästyminen

Joulukuussa 1998 ICL totesi, ettei se pysty toteuttamaan hanketta sovitulla arkkitehtuurilla. Tästä syystä ICL esitti, että toteutus siirrettäisiin Microsoft MTS-arkkitehtuuriin. Muutos merkitsi mm. tehdyn suunnittelutyön osittaista tarkistamista, ohjelmointityön aloittamista uudelleen, aikataulun merkittävää viivästymistä sekä kustannustason nousua. Näiden seikkojen perusteella vankeinhoito-osastolla (myöhemmin Rikosseuraamusvirasto) olisi ollut mahdollista irtisanoa sopimus ja aloittaa hanke uuden tarjouskilpailun jälkeen mahdollisen uuden toimittajan kanssa. Harjittuaan asiaa vankeinhoito-osasto päätti kuitenkin jatkaa 25.1.1999 yhteistyötä ICL:n kanssa. Ulkopuolisen ATK-sopimukseen erikoistuneen juristin vetämänä käytiin sopimuksen tarkistusneuvottelut, jotka johtivat lisäsopimuksen solmimiseen 23.6.1999. Lisäsopimuksella tarkennettiin alkuperäistä toteutussopimusta. Järjestelmän uudeksi toimitusajaksi sovittiin 10.11.2000. (Rikosseuraamusviraston muistio 20.2.2004)

Valmistumisaikataulu todettiin liian tiukaksi jo vuoden 1999 syksyllä, koska vankeinhoito-osaston resursseja söi mm. WANG2000-hanke, jonka suuritöisyyttä ei oltu osattu ennakoida. Tästä johtuen aikataulua tarkistettiin siten, että valmistumisaika siirtyi 13 kuukaudella vuoden 2001 loppuun. Samanaikaisesti ICL:ssä alkoi tapahtua projektihenkilöiden vaihdoksia niin, että vaihtuvuus alkoi aiheuttaa viivästyksiä. Projektipäällikkö vaihtui neljästi ja suunnittelu- ja ohjelmointihenkilöstö useaan kertaan. Tämä johti siihen, että vankeinhoito-osaston projektihenkilöt joutuivat opettamaan uusille toteuttajille samat asiat useaan kertaan. Aikataulumielessä viivästykset lisääntyivät ja suunnitteluvaihe oli siinä vaiheessa 10 kuukautta myöhässä ja ensimmäinen testivaihe viivästyi 6 kuukautta. (Rikosseuraamusviraston muistio 20.2.2004)

2.4 Vankitietojärjestelmän käyttöönotto

Vankitietojärjestelmän täytäntöönpanon kokonaisuus on ollut tuotantokäytössä 29.11.2005 lähtien. Tuotantoon oton jälkeen on tehty korjauksia ja muutoksia, jotka on päivitetty sovellukseen yhden versioinnin avulla. Valvonnan osa-alueesta otettiin täytäntöönpanon kokonaisuuden yhteydessä tuotantoon ne osuudet, jotka tarvitaan vangin liikuttamiseen ja asuttamiseen (henkilötiedot, päiväkirja ja asuminen). Valvonnan 2-vaihe otettiin hyväksymistestiin 1.3.2006 lukien ja osion käyttöönotto sovittiin tehtäväksi 15.5.2006. Sektorikohtaiset osiot olivat tuotannossa vuoden 2006 loppuun mennessä. (Rikosseuraamusviraston raportti 10.4.2006)

2.5 Vankitietojärjestelmän käyttökoulutus

Vankitietojärjestelmän käyttökoulutus sisältyy vankeinhoidon perustutkinnon tieto- ja viestintätekniikan opintojaksoon. Opintojakson kokonaispituus on kaksi opintoviikkoa ja siitä vankitietojärjestelmän käyttökoulusta on kahdeksan tuntia (Vankeinhoidon perustutkinnon opinto-opas 2008-2009,17-18). Rikosseuraamusalan koulutuskeskus ei järjestä koulutusta vankitietojärjestelmän käytöstä täydennyskoulutuksena ja tällöin ne virkamiehet, jotka eivät ole käyneet vankeinhoidon perustutkintoa, ovat täysin laitosten antaman koulutuksen varassa. Tällaisia virkamiehiä ovat pääsääntöisesti valvontasektoriin kuulumattomat henkilöt.

Jokaisessa vankilassa on vankitietojärjestelmän pääkäyttäjä, joka on koulutettu kouluttamaan vankitietojärjestelmän käyttöä omassa laitoksessaan. He ovat käyneet pidemmän useamman päivän koulutusjakson kouluttamista varten. Vankiloiden oma sisäinen koulutus on siis kunkin vankilan vankitietojärjestelmän pääkäyttäjän vastuulla ja näin ollen joka laitoksessa käytännössä eri tasolla. Keravan vankilassa jokainen virkamies veloitettiin osallistumaan noin kolmen tunnin opetustilaisuuteen. Kyseinen tilaisuus järjestettiin paria kuukautta ennen vankitietojärjestelmän käyttöönottoa keväällä 2006 muutamassa eri ryhmässä. Sen jälkeen Keravan vankilassa ei ole järjestetty yleistä koulutusta. Kevään 2006 jälkeen rekrytoidut virkamiehet eivät siis ole saaneet laitoksen omaa koulutusta vankitietojärjestelmän käyttöön Keravan vankilassa. Käytännössä tietojärjestelmään tutustuminen ja sen käytön opettelu on tapahtunut työn ohessa, työtä tekemällä ja vankitietojärjestelmää käyttämällä. Virheiden kautta oppiminen, työyhteisön tuki ja Rikosseuraamusviraston toimittamat manuaalit ovat tällöin olleet oppimisen välineinä.

3 VANKITIE TOJÄRJESTELMÄ KERAVAN VANKILAN TOIMINTAYMPÄRISTÖSSÄ

Vankitietojärjestelmä on erittäin tärkeä työkalu Keravan vankilassa työskenteleville. Jokainen vankilan virkamies käyttää vankitietojärjestelmää tiedon hakuun ja tiedon syöttämiseen. He voivat hakea sieltä työssään tarvittavia tietoja vangista. Tällaisia tietoja ovat muun muassa vangin henkilötiedot, tiedot hänen rikoksesta, tuomiosta, päihdeohjauksesta, opiskelusta, työnteosta, rangaistusajan suunnitelmasta, päihdevalvonnasta, poistumisluvista, oikeudenkäynneistä, laitossijoittelusta sekä järjestysrikkomuksista ja kurinpidosta.

Valvontasektori käyttää vankitietojärjestelmää lähes jokaisessa toimipaikassa, missä he työskentelevät. Seuraavissa kappaleissa käydään läpi niitä toimintoja, joita valvontasektorin edustajat yleisimmin käyttävät kussakin toimipaikassa. Kaikkia toimipaikkoja ei käsitellä, vaan vain niitä

joissa vankitietojärjestelmän käyttö on suhteellisen laajaa ja jatkuvaa. Tällaisia toimipaikkoja ovat Keravan vankilassa vankilan päivystys, eri asunto-osastot, vastaanotto-osasto ja työryhmät.

3.1 Vankilan päivystys

Vankilan päivystäjänä toimii vankeinhoitoesimies. Hän käyttää vankitietojärjestelmän päiväkirjaosiota vankiliikenteen kirjaamiseen. Vankiliikenteellä tarkoitetaan vankien liikkumista poistumisluville, oikeudenkäynteihin, toisiin laitoksiin, vankilan ulkopuolisiin terveydenhuollon käynneille sekä vapautumisia ja tuomion aloittamisia. Päivystäjä kirjaa vankitietojärjestelmään vankien saapumiset, lähtemiset ja vankilan sisäiset asuntosiirrot. Keravan vankilan päivystäjä pystyy katsomaan myös Helsingin, Vantaan ja Jokelan vankiloiden tietoja vankitietojärjestelmästä. Tämä helpottaa resurssien kohdentamista ja päiväohjelman suunnittelemista.

Vankilan päivystäjä ylläpitää myös tapaamiskirjanpitoa, johon kirjataan kaikki vankilan tapaamiseen liittyvät asiat, kuten vankien ja tapaajien henkilötiedot, tapaamispaikka sekä tapaamisen kesto. Tiedot tapaamisista ja tapaajista ovat haettavissa vankitietojärjestelmästä tapaamiskysely-osioista. Tapaamisen yhteydessä tapaajat voivat jättää vangeille rahavaroja. Ne kirjataan vankitietojärjestelmään ja tapaajalle, vangille sekä vankilan taloustoimistoon tulostetaan kuitit luovutetuista rahoista.

3.2 Asunto-osasto

Asunto-osastoilla vartijat kirjaavat vangin soittamat puhelut vankitietojärjestelmään. He myös tekevät osastollaan tapahtuneista järjestysrikkomuksista ilmoitukset, maksavat osastolla työskenteleville vangeille palkan ja päivittävät vangin asuntokortti- sekä päihdevalvonta-osioita vankitietojärjestelmässä. Vangin anoessa poistumislupaa vartijat kirjaavat loma-anomuksen vankitietojärjestelmään ja antavat siitä lausuntonsa, tutustuttuaan ensin vangin henkilöhistoriaan, menestymiseen vankilassa ja rangaistusajansuunnitelmaan. Loma-anomuksen käsittelyn eri vaiheet ovat helposti nähtävissä vankitietojärjestelmässä.

3.3 Vastaanotto-osasto

Vastaanotto-osastolla vartijat valokuvaavat vangin ja tallentavat hänen kuvansa vankitietojärjestelmään. He myös kirjaavat sinne vangin tuntomerkit, kuten pituuden, painon, silmien värin, hiusten värin, mahdolliset arvet ja tatuoinnit sekä muut erityistuntomerkit. Vastaanotto-osastolla myös luetteloidaan vangin omaisuus omaisuusluetteloon ja kirjataan, mitkä tavarat omaisuudesta ovat vankilan säilytyksessä ja mitä puolestaan vangilla hallussa. Omaisuusluetteloa myös päivitetään reaaliaikaisesti siinä tapahtuvien muutosten mukaisesti.

3.4 Työryhmät

Työryhmän vartijan tehtäviin kuuluu maksaa vangille palkka. Se tapahtuu vankitietojärjestelmän ansiokortti-osiossa. Työryhmägartijat käyttävät vankitietojärjestelmää myös selvittääkseen keitä vankeja on sijoitettu hänen työryhmäänsä ja syytä vangin poissaoloon työryhmästä. Vanki voi olla tilapäisesti pois työpaikaltaan esimerkiksi sairauden, työstä vapautuksen, poistumisluvan, muun laitoksen ulkopuolella käynnin tai hoidettavan asian takia. Nämä tiedot selviävät toimintapäätös-osioista.

3.5 Rangaistusajan suunnitelma

Vankeusrangaistuksen kokonaisuudistus astui voimaan 1.10.2006. Kokonaisuudistuksessa korostuvat erityisesti Vankeinhoitolaitoksen tehtävät: velvollisuus huolehtia yhteiskunnan, henkilökunnan, ja vankien turvallisuudesta sekä velvollisuus toimia vangin kanssa niin, että hänen valmiutensa rikoksettomaan elämään paranevat. Yksi tärkeimmistä vankeuspaketin uudistuksista on kaikille ehdottomaan vankeusrangaistukseen tuomituille vangeille Sijoittajyksiköissä laadittava rangaistusajan suunnitelma eli ransu.

Vangille on laadittava yksilöllinen suunnitelma rangaistuaajan suorittamisesta, vapauttamisesta ja ehdonalaista vapautta varten. Rangaistusajan suunnitelma sisältää suunnitelman vangin sijoittamisesta, toiminnasta rangaistusaikana, valvotusta koevapaudesta sekä poistumisluvan myöntämisestä. --- Rangaistusajan suunnitelman sisällössä ja laajuudessa otetaan huomioon vangin työ- ja toimintakyky sekä hänen henkilöstään, rikollisuudestaan ja olosuhteistaan saadut tiedot. (vankeuslaki, 4.luku, 6§)

Vankeuslaissa vankeuden täytäntöönpano määritellään suunnitelmalliseksi ja hallitusti eteneväksi prosessiksi. Jokaiselle vangille laaditaan yksilöllinen rangaistusajansuunnitelma eli ransu. Ransua laadittaessa arvioidaan vangin riski syyllistyä uuteen rikokseen ja määritellään toimenpiteet uusintarikollisuuden ehkäisemiseksi. Lisäksi selvitetään vangin yksilölliset, toiminnalliset ja turvallisuuteen liittyvät tarpeet ja edellytykset. Rangaistusajan suunnitelma on keino, jolla pyritään edistämään vangin elämänhallinnan, valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan ja yhteiskuntaan sijoittumista (Mohell, Pajuoja 2006: 15 & 66).

Rangaistusajan suunnitelmia on kahdenlaisia: a) valtioneuvoston asetuksen 4. luvun 18 §:n 2 momentin mukainen rangaistusajan suunnitelma ja b) riski- ja tarvearvioon perustuva rangaistusajan suunnitelma (Risen määräys 17/11/2206). Asetukseen perustuvassa rangaistusajan suunnitelmassa annetaan toimintaa sekä osallistumista koskevia suosituksia ja se tehdään yleensä lyhyen tuomion (pääasiassa alle puoli vuotta) saaneille vangeille. Tämä suppea suunnitelma teh-

dään erilaisten asiakirjojen perusteella, joita ovat muun muassa oikeudenkäyntipöytäkirjat, rikosrekisteri ja tiedot aikaisemmilta vankilakausilta. Suppeassa suunnitelmassa ei rangaistusajalle ole yleensä asetettu tavoitteita. Keravan vankilan vangeista suurimmalla osalla on suppea rangaistusajan suunnitelma johtuen lyhyistä tuomioista.

Rangaistusajan suunnitelmat tehdään Sijoittajayksiköissä. Tämän jälkeen vanki sijoitetaan suunnitelman mukaisesti laitokseen suorittamaan rangaistustaan. Laitoksessa suunnitelma laitetaan täytäntöön ja sen toteutumista seurataan aktiivisesti, mistä vastaa vankeinhoitoesimies. Tässä tutkimuksessa ei ole haastateltu niistä vastaavia vankeinhoitoesimiehiä, sillä rangaistusajan suunnitelmat eivät ole vankitietojärjestelmän aikaansaama muutos, vaan ne ovat osa laki- ja vankeinhoiton kokonaisuudistusta, jotka tulivat voimaan 1.10.2006. Kuitenkin rangaistusajan suunnitelmat ovat hyvin suuressa roolissa Keravan valvontasektorin työskentelyssä. He Täydentävät sitä omalta osaltaan sekä seuraavat suunnitelman toteutumista ja käyttävät sitä tietolähteenä antaessaan vangeista lausuntoja esimerkiksi loma-anomuksiin.

4 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Työyhteisöjen kehittäminen on käytännöllistä toimintaa, jonka taustalla on eri tieteenaloilta teorioita toiminnasta ja rakenteista. Yhteys teorian ja käytännön välillä on kuitenkin löyhä. Työyhteisön kehittämismenetelmien kohteena ovat organisaation eri osatekijät. Toiminnan tavoitteena nähdään sekä työyhteisön terveys että tuottavuus, joiden molempien edellytykset ovat pitkälle samat (Lindström 1994, 27). Työelämässä muutokset tapahtuvat alati kiihtyvään tahtiin. Työn kehittäminen on laajassa mielessä itse asiassa työn tekemisedellytysten parantamista - yksilön ja työyhteisön työkykyä ylläpitävää ja kehittävää toimintaa. Työn kehittäminen alkaa nykytilan kriittisestä analysoinnista. Tulevaisuuden visiointi, todellistaminen ja arviointi sekä seuranta ovat työn kehittämisen seuraavat vaiheet. Tässä tutkimuksessa on valittu vankitietojärjestelmän käyttöönoton ja sille asetettujen tavoitteiden toteutumisen tarkastelunäkökulmaksi ekspansiivisen oppimisen sykli, joka on osa kehittävää työntutkimusta.

4.1 Kehittävä työntutkimus

Kehittävä työntutkimus on suomalainen, monitieteinen työn tutkimisen ja kehittämisen lähestymistapa. Toiminnan teoriaa sovelletaan organisaatioiden, työssä oppimisen, innovaatioiden ja verkostojen tutkimukseen työssä tapahtuvien muutosten hallitsemiseksi. Uutena sovellusalana on työssä jaksaminen. Työn kehityksen ja muutoksen edistämiseksi Helsingin yliopiston kasvatustieteellisen tiedekunnan Toiminnan teorian ja kehittävän työntutkimuksen yksikössä on kehitetty

erilaisia välineitä, kuten esimerkiksi muutoslaboratoriotyöskentely® (Engeström 1998, Heikkinen ja Jyrkämä 1999). Uudistuksen toteuttaminen nähdään usein yksinkertaisena prosessina, jossa virkatehtäviään suorittavat henkilöt alkavat soveltaa uusia säädöksiä työssään. Menettelytapauudistuksissa näin onkin. Toimintaprosessin ja toimintakonseptin uudistamisessa tilanne on toisin. Niissä ei ole kysymys siitä, mitä kukin tekee, vaan siitä, miten tietty kokonaisuus hallitaan ja toteutetaan yhdessä. Uusi toimintakonsepti ja siihen perustuvat uudet prosessit ovat jo lähtökohdaisesti ristiriidassa vallitsevien rakenteiden ja yhteistoimintakäytäntöjen kanssa ja edellyttävät niiden muuttamista. Muutoslaboratoriossa on usein käytetty käsitteellisenä välineenä ekspansiivisen oppimisen syklin mallia. Mallissa toiminnan kehitystä arvioidaan sen kohtaan kehityksen näkökulmasta. Toiminnan kohteeseen kohdistuu aina monensuuntaisia vaatimuksia ja paineita, jotka pakottavat sen harjoittajat etsimään uusia järjestelyjä. (Heikkilä, Virkkunen 2008, 14-21)

Kehittävän työntutkimuksen juuret ovat venäläisten psykologien Vygotskin, Leontjevin ja Lurijan 20 -30-luvuilla alkuun saattamassa kulttuurihistoriallisessa toiminnan teoriassa. Keskeistä Vygotskin teorianrakentelulle oli hänen ideansa välittyneestä toiminnasta. Vygotski totesi, vastoin monia aikalaisiaan, että ihminen ei reagoi eläimen tavoin sisäsyntyisten refleksien kautta suoraan ulkoihin ärsykeisiin. Sen sijaan inhimillinen toimija on suhteessa ympäristöönsä aina kulttuuristen välineiden ja työkalujen sekä merkki- ja symbolijärjestelmien kuten kielen kautta. Vygotskin (1978, 40) mukaan tällaisten välittävien ”työkalujen” käyttö johtaa käyttäytymisrakenteisiin, jotka eriytyvät ihmisen puhtaasta biologisesta kehityksestä ja jotka luovat uusia, kulttuuriin pohjautuvia toiminnan ja ajatusmallien muotoja.

Toiminnan ja teon erkaantuminen toisistaan oli toiminnan teorian kehittymisen kannalta erittäin merkittävä edistysaskel. Tämän askeleen otti Alexei Leontjev (1977), joka hahmotteli työnjaon syntyhistorian ja määrittäi työnjaon synnyn älyllisten toimintojen kehityksen kannalta perustavanlaatuisiksi prosessiksi. Työelämässä ja organisaatioissa 1990-luvun alusta alkaneessa muutoksessa yleisiä suuntauksia ovat olleet mm. organisaatioiden madaltaminen, yhteistyön kehittäminen luomalla uudenlaisia organisaatorakenteita, tehtävien muokkaaminen uudenlaisiksi ammatillisen osaamisen yhdistelmiksi, kollektiivisen vastuun lisääminen sekä uudenlaisten yhteistyömuotojen kehittäminen asiakkaiden kanssa. Nämä muutokset asettavat vaatimuksia mm. esimiestöiminnan ja ilmapiirin kehittämiseksi sekä ammatillisen osaamisen ja ryhmätyön edistämiseksi (Launis, Virkkunen, Mäkitalo 2004, 36-45).

Menestyvän organisaation tulee kyetä tunnistamaan oma ydinosaamisensa, toisin sanoen se osaaminen, mikä on organisaation tämän hetken ja lähitulevaisuuden peruste ja elinehto (Alamäki, Luukkonen 2002, 22). Vankitietojärjestelmä on merkittävä työkalu ja iso muutos kaikille vankilassa työskenteleville. Yleisesti muutoksen onnistumiselle työympäristössä kaikkein tärkeintä on määritellä, mitä muutosta halutaan. Muutoksessa on tiettyjä pääpiirteitä, jotka toistuvat ja joi-

hin löytyy ratkaisumalleja. Muutosprosessi tarvitsee aina viisi tekijää, jotta muutoksen avulla päästään haluttuihin tuloksiin:

1. Muutostarpeen hyväksyminen on perusta koko prosessin käynnistymiselle. Muutostarve kertoo, miksi tämä muutos on tarpeellinen, mitä se avulla aiotaan saada aikaa, miten se tulee muuttamaan toiminnan edellytyksiä.
2. Yhteinen näkemys kertoo, millä perusratkaisuilla haluttuihin tuloksiin pyritään. Tällainen yhteinen näkemys antaa kompassin ja kartan muutoksen läpivientiin. Näkemys tarvitaan, jotta suunnitelmat alkavat toteutua halutulla tavalla ja tarvittavilla tuloksilla.
3. Muutosvoimaa tarvitaan muutoksen toteutumiseen. Henkilöstölle on yrityksen historian ja kulttuurin kautta kasvanut vahva luottamus omin kykyihin selviytyä uusissa tilanteissa.
4. Ensimmäiset toimenpiteet ovat kriittisiä halutun muutoksen suunalle ja vauhdille. Ensimmäiset toimenpiteet konkretisoivat, mitä muutoksen ensimmäisen päivän viestit tarkoittavat käytännössä ja ne ovat viestinnällisesti tärkeitä.
5. Ankkurointi käytäntöön on usein pitkä, monivaiheinen tie. Kestää kauan, ennen kuin muutoksen synnyttämä uusi yksikkö on luonteva kokonaisuus, missä ei käytetä vanhoja nimiä eikä haikaila vanhan perään. Ankkurointivaihe kestää muutoksen koosta riippuen kuukausia, vuoden, useita vuosia. (Valpola 2004, 29-34)

4.2 Ekspansiivisen oppimisen sykli

Ekspansiiviseksi oppimiseksi kutsutaan oppimista ja työkäytännön kehittämistä, jossa työn tekijät itse ratkaisevat nykyisen toiminnan ongelmia tulkitsemalla työn tavoitetta, kohdetta ja tuotosta uudella tavalla laajemmissa yhteyksissä. Koko toimintajärjestelmän tasoinen ekspansiivinen muutos merkitsee toiminnan kohteen ja motiivin laadullista muutosta ja laajenemista sekä tätä uutta kohdetta vastaavien uusien välineiden, yhteistyösuhteiden, työnjakoratkaisujen ja sääntöjen kehittämistä. (Virkkunen, Engeström, Pihlaja, Helle 1999, 176-178) Ekspansiivisen oppimisen oleellinen piirre on, että oppimisen kohteena on kokonainen toimintajärjestelmä ja laadullinen muutos. Tämä merkitsee, että oppimisprosessi on luonteeltaan kollektiivinen ja pitkäkestoinen tapahtuma. (Engeström 2002, 87)

Ekspansiivinen kehityssykli on ns. teoreettinen yleistys työyhteisöissä tapahtuvasta uuden toiminnan kehittymisestä (Engeström 1987, 10). Todellisuudessa oppiminen ja toiminnan kehitys ei kuitenkaan tapahdu suoraviivaisesti, vaan välillä saatetaan liikkua edestakaisin vaiheiden välillä. Lisäksi kehitys saattaa myös katketa tai taantua, jolloin kehityssykli ei muodostu ekspansiiviseksi. Ekspansiivisen kehityssyklin vaiheet ovat:

1. Häiriöt muodostavat tarvetilan kehittämiseksi:

Syklin alkuvaiheessa työyhteisössä vallitsee tietty toimintatapa. Poikkeavat ajatukset, välineet ja työtavat esiintyvät yksittäisinä häiriöinä tai innovaatioina, jotka jäävät paljolti huomaamatta. Muutos alkaa epämääräisestä tarvetilasta, jossa häiriöiden lisääntymisen takia nykyinen toimintamalli ei enää tunnu toimivan tyydyttävästi.

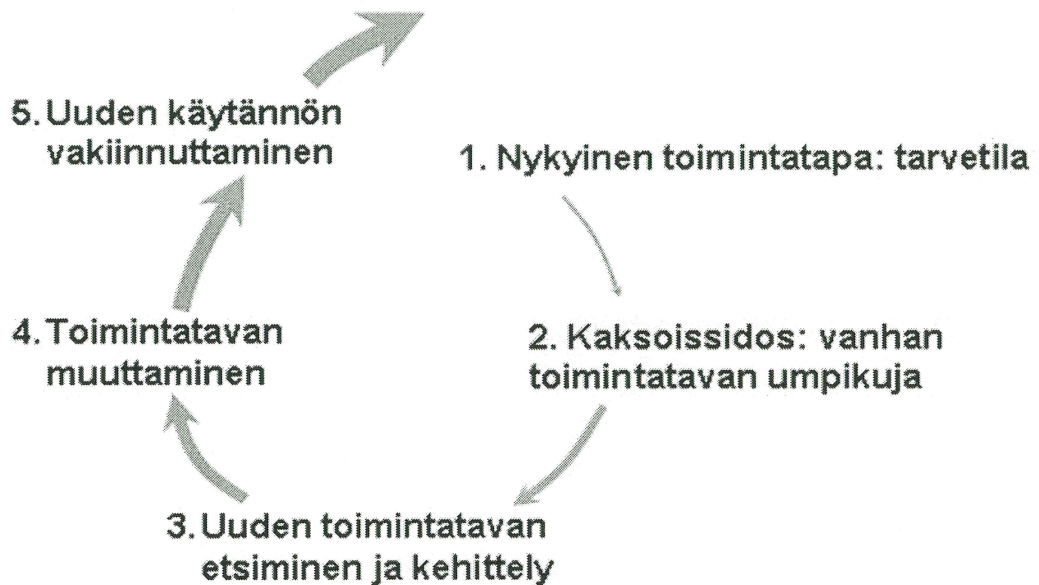
2. Ristiriidat ratkaisemalla uudistetaan koko toimintaperiaate:

Kehitysristiriidan kärjistymistä seuraava ekspansiivisen oppimisen syklin vaihe liittyy toiminnan tarkoituksen ja kohteen uudelleenmäärittelyyn sekä sellaisen uuden toimintatavan etsimiseen, jolla uhkaava kriisi voidaan välttää. Uutta toimintamallia etsittäessä keskustelua käydään monista ideoista ja esikuvista, joiden pohjalta ratkaisuja voitaisiin kehittää (Engeström 1995).

Brittiläisen sosiologin ja oppimistutkijan Gregory Batesonin mukaan ristiriita kärjistyy asteittain neljänä askeleena, kunnes se saavuttaa sietämättömän kaksoissidoksen luonteen, jolloin kaikki tarjolla olevat vaihtoehdot ovat yhtä mahdottomia (Bateson 1972, 201-227).

3. Uuden kokeilu ja vakiinnuttaminen:

Syklin viimeisessä vaiheessa uutta toimintamallia kokeillaan käytännössä, useimmiten joidenkin osaratkaisujen kautta. Uuden, aikaisemmasta poikkeavaan logiikkaan perustuvan toimintakonseptin kehittämisessä törmätään jatkuvasti vanhan periaatteen mukaisiin toimintamalleihin ja toisaalta myös uuden konseptin keskeneräisyyteen. Uusi toimintakäytäntö saa vähitellen muotonsa ja vakiintuu kun työyhteisön jäsenet ratkovat uuden ja vanhan logiikan välisistä ristiriidoista syntyviä epäselvyyksiä ja pulmatilanteita (Engeström 1995).

(Engeström 1995)

4.3 Vankitietojärjestelmälle asetetut tavoitteet tarkasteltuna ekspansiivisen oppimisen syklin eri vaiheissa

Ekspansiivinen kehityssykli ei ole ennalta määrättyyn kehitystavoitteeseen johtava prosessi, vaan se on avoin sykli, jolla pyritään koko toimintatavan uudelleenmuotoutumiseen. Uusi toimintamalli ei ole kenelläkään valmiina tiedossa ennen kehitysprosessia vaan se neuvotellaan ja muotoillaan kehittämisprosessin aikana. Vankitietojärjestelmän käyttöönotossa on selkeästi havaittavissa syklin vaiheet. Seuraavissa kappaleissa on kuvattu tutkijan oman tiedon pohjalta hypoteettisesti, miten vankitietojärjestelmälle asetetut tavoitteet, joita ovat käytäntöjen yhtenäistäminen, tiimityöskentelyyn ohjaaminen, tiedonkulun parantaminen sekä tuottavuuden parantaminen, näkyvät ekspansiivisen syklin eri vaiheissa nimenomaan valvontasektorin työtä tarkastellen.

4.3.1 Tarvetila

Kaikki Suomen vankilat ovat erityyppisiä ja niihin on syntynyt kuhunkin oma toimintatapansa ja -kulttuurinsa. Vaikka itse työ olisikin samanlaista, samat työtehtävät tehtiin eri tavoin eri vankiloissa. Yhteisen tietojärjestelmän puuttuessa tiedonkulku, niin laitoksen sisällä kuin eri laitosten välillä, oli melko vähäistä ja puutteellista. Työn tuottavuuden näkökulmasta tarkastellen voidaan todeta, että esimerkiksi vangin siirtyessä laitoksesta toiseen jouduttiin käyttämään paljon työ-aikaa erilaisia kirjauksia tehtäessä ja täytettäessä lomakkeita, kuten vastaanottolehti, varusluet-

telo, asuntokortti ja ansiokortti, vaikka samat kirjaukset ja lomakkeet olivat jo tehty edellisessä laitoksessa. Tiimityöskentelyä ei valvontasektorin työskentelyssä juurikaan esiintynyt, vaan kukin hoiti itsenäisesti yksin tai muiden kanssa omat työtehtävänsä.

4.3.2 Vanhan toimintatavan umpikuja

Vaikka Vankeinhoitolaitoksen resurssitilanne on ollut tiukka jo useita vuosia, edellyttää valtionhallinnon tuottavuusohjelma rikosseuraamusalalla yli 300 henkilötyövuoden säästöä. Saman työn tekeminen manuaalisesti monissa laitoksissa ei ole tuottavuusohjelman mukaista toimintaa. Vankeinhoidon kokonaisuudistusta suunniteltaessa haluttiin yhtenäistää toimintatapoja ja tehdä vankeinhoidosta entistä suunnitelmallisempaa. Rangaistusten suunnitelmallinen täytäntöönpano vaatii entistä enemmän tiimityöskentelyä ja tiedonkulun nopeutta sekä luotettavuutta. Oltiin tilanteessa, missä ilman yhtenäistä tietojärjestelmää nämä eivät voineet toteutua. Muun yhteiskunnan ja muiden viranomaisten jo ollessa omien tietojärjestelmiensä piirissä vankilat käyttivät yhä vanhaa manuaalista tapaa.

4.3.3 Uuden toimintatavan etsiminen ja kehittäminen

Ensimmäiset askeleet kohti vankitietojärjestelmää otettiin, kun täytäntöönpanon atk-järjestelmän kehittäminen aloitettiin 1971, jolloin Oikeusministeriö asetti toimikunnan kehittämään täytäntöönpanoa. 1980-luvun puolivälin jälkeen eri vankiloita alettiin kytkeä atk-pohjaiseen täytäntöönpanojärjestelmään niin, että 1993 oltiin siirrytty nimilehden laadinnassa kokonaisuudessaan atk-järjestelmään. 1994 Vankeinhoito-osasto asetti työryhmän, jonka tehtävänä oli siirtää vartiointia koskevat manuaaliset rekisterit atk:lle. (Rikosseuraamusviraston muistio 20.2.2004)

Vankitietojärjestelmän kehittäminen alkoi 1996 esiselvityksellä. Siinä kuvattiin karkealla tasolla tulevan järjestelmän toiminnot, sidosryhmäyhteydet sekä odotukset ko. järjestelmältä. Esiselvityksen tuloksena syntyneen hankesuunnitelman pohjalta tehtiin päätös jatkaa projektia. (Rikosseuraamusviraston muistio 20.2.2004)

Useat laitokset alkoivat kehittämään ja käyttämään omia sisäisiä järjestelmiään. Keravan vankilassa esimerkiksi hakemisto, puhelut, päihdetilastot ja tapaajaluettelot kirjattiin excel- ja works-pohjaisiin taulukoihin, jotka sijaitsivat laitoksen verkkopalvelimella. Edelleen kuitenkin koko valtakunnan yhteistä tietojärjestelmää ei ollut. Käytäntöjä ei onnistuttu yhtenäistämään eikä tiedonkulkua ja tuottavuutta kyetty lisäämään kuin yksittäisten laitosten sisällä. Vangin siirtyessä laitoksesta toiseen tilanne oli edelleen sama kuin vanhan manuaalisen tavan aikakautena. Tiimityöskentelyn määrässä ei ollut tapahtunut muutosta.

4.3.4 Toimintatavan muuttaminen

Vankitietojärjestelmän käyttöönotto tapahtui vaiheittain niin, että täytäntöönpano-osio oli tuotantokäytössä 29.11.2005 lähtien. Valvonnan osa-alueesta otettiin täytäntöönpanon kokonaisuuden yhteydessä tuotantoon ne osuudet, jotka tarvitaan vangin liikuttamiseen ja asuttamiseen (henkilötiedot, päiväkirja ja asuminen). Valvonnan 2-vaihe otettiin hyväksymistestiin 1.3.2006 lukien ja osion käyttöönotto sovittiin tehtäväksi 15.5.2006. Sektorikohtaiset osiot olivat tuotannossa vuoden 2006 loppuun mennessä. Tuotantoon oton jälkeen on tehty korjauksia ja muutoksia, jotka on päivitetty sovellukseen yhden versioinnin avulla. (Rikosseuraamusviraston raportti 10.4.2006)

Tiedonkulku laitosten välillä näytti parantuneen lähes heti vankitietojärjestelmän tultua tuotantokäyttöön. Esimerkiksi valvonta-osion päiväkirjasta nähtiin helposti vankiloiden välinen vankiliikenne. Tämän ansiosta pystyttiin mm. ennakoimaan ja varaamaan tarvittavia henkilöstöresursseja paremmin. Samoin vankilan sisällä tiedonkulu parani, sillä nyt tieto oli kaikkien nähtävillä. Vaikka tietoa oli tarjolla ja sitä oli helposti saatavilla, ei se tavoittanut kaikkia sitä tarvitsevia. Suurimpana syynä tähän saattoi olla henkilöstön osaamattomuus käyttää vankitietojärjestelmää. Toimintatapojen yhtenäistämisen kanssa oli vaikeuksia, sillä vanhat toimintatavat olivat pinttyneet ja vankitietojärjestelmä saatettiin kokea jopa turhana haittana. Tiimityöskentelyyn ohjaamista vankitietojärjestelmän käyttöönotto toi tässä vaiheessa lähinnä niiden virkamiesten työhön, jotka työskentelivät vankien rangaistusajan suunnitelmien parissa.

4.3.5 Uuden käytännön vakiinnuttaminen

Vankitietojärjestelmän käytön vakiinnuttamisessa suurin haitta oli koulutuksen puuttuminen. Käytön opetteleminen oli käytännössä jokaisen virkamiehen omasta tahdosta kiinni. Oppiminen tapahtui työn ohessa, työtä tekemällä ja vankitietojärjestelmää käyttämällä. Virheiden kautta oppiminen, työyhteisön tuki ja Rikosseuraamusviraston toimittamat manuaalit ovat olleet oppimisen välineinä. Työtä ei voinut käytännössä tehdä, ellei opetellut käyttämään vankitietojärjestelmää.

Vankitietojärjestelmälle asetettuja tavoitteita tarkasteltaessa ekspansiivisen oppimisen syklin tässä vaiheessa voidaan todeta, että kun itse järjestelmän käyttäminen on vakiintunut osaksi työtä, ovat myös käytännöt vakiintuneet ja ne ovat yhtenäisiä, sillä vankitietojärjestelmä pakottaa tekemään asiat tietyllä tavalla. Lähes kaikki työssä tarvittava tieto on vankitietojärjestelmässä ja kun sen käyttö on vakiintunut, ovat myös edellytykset muiden tavoitteiden toteutumiselle toteutuneet.

4.4 Tietojärjestelmätiede

Tietojärjestelmätiede on akateeminen tieteenala, joka tarkastelee tietojärjestelmien kehittämistä, sovelluksia, käyttöä, johtamista ja vaikutuksia eri konteksteissa. Tietojärjestelmätiede tutkii tietotekniikan hyväksikäyttöön, tietojärjestelmien suunnitteluun ja johtamiseen liittyviä kysymyksiä kuten tiedon esittämisen ja käsittelyn periaatteita ja välineistöä, organisaatioiden tietojärjestelmiä, ohjelmointia ja järjestelmien suunnittelua sekä tietohallinnon johtamiskäytäntöjä. Tietojärjestelmien kehittämisen tavoitteena on saada aikaan haluttu muutos kohteena olevassa toiminnassa ottaen huomioon sosiaaliset ja organisatoriset kontekstit. Muutosta ohjaavat asetetut tavoitteet ja tietojärjestelmän kehittämisen avulla pyritään vaikuttamaan halutun muutoksen toteutumiseen. Tietojärjestelmien kehittämisen lisäksi tarvitaan useimmiten muitakin muutoksia, esimerkiksi työtehtävien ja toimintatapojen muutoksia sekä koulutusta uusien menetelmien ja välineiden käyttöön. Tietojärjestelmätieteen tutkimuksen aiheet liittyvät tietojärjestelmien kehittämiseen ja käyttöön osana yritysten ja organisaatioiden toimintaa. Tutkimuksessa ovat edustettuina kaikki neljä keskeistä näkökulmaa tietojärjestelmiin. Nämä ovat tekninen, inhimillinen, liiketoiminnallinen ja tiedollinen näkökulma.

5 TUTKIMUSONGELMA

Vankitietojärjestelmälle asetetut tavoitteet ovat käytäntöjen yhtenäistäminen, tiimityöskentelyyn ohjaaminen, tiedonkulun parantaminen sekä tuottavuuden parantaminen. Nämä tavoitteet on asettanut Vankeinhoito-osaston asettama työryhmä vuonna 1996 (Vankeinhoito-osaston johtoryhmän muistio, 1996). Tässä tutkimuksessa on tarkoitus tutkia, ovatko vankitietojärjestelmälle asetetut tavoitteet toteutuneet Keravan vankilan valvontahenkilöstön työssä.

Tutkimushypoteeseina ovat kohdassa 4.3 ja sen alaotsikoiden alla olevat vankitietojärjestelmälle asetettujen tavoitteiden hypoteettiset etenemiset ekspansiivisen oppimisen syklin eri vaiheissa. Perushypoteesina on, että asetetuista tavoitteista tiedonkulun parantaminen ja käytäntöjen yhtenäistäminen ovat toteutuneet tutkimusjoukon työskentelyssä. Tuottavuuden parantaminen ei ehkä näy niinkään henkilötyövuosien vähentymisenä valvontahenkilöstön työskentelyssä, mutta tuottavuutta voitaneen tässä yhteydessä käsittää myös työn laadun paranemisena, toiminnan vakuuttavuuden lisääntymisenä sekä nopeutumisenä, ja tällöinhän työaika voidaan käyttää tehokkaammin hyödyksi. Tutkimusjoukon osalta tiimityöskentelyyn ohjaamisesta ei ole toteutunut, mutta se on muuttanut muotoaan. Esimerkiksi ennen vankitietojärjestelmää vartija antaessaan lausuntoa vangin poistumislupa-anomukseen, hankki lausuntoon tarvitsemansa tiedon omista arkistoistaan sekä puhelimitse muilta virkailijoilta, täytti lausuntokaavakkeen ja lähetti sen eteen-

päin eikä enää saanut asiaa seurattavakseen. Nyt sama tehdään tietojärjestelmässä, jossa kaikki lausuntoon tarvittava tieto on päivitettyä ja helposti saatavilla. Lisäksi asian käsittely on kaikkien virkamiesten nähtävillä vankitietojärjestelmässä.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tutkimusaineiston keruumenetelmänä on käytetty teemahaastattelua (ks. liite 2), jonka teemat koostuivat vankitietojärjestelmälle asetetuista tavoitteista eli tuottavuuden parantaminen, käytäntöjen yhtenäistäminen, tiimityöskentelyyn ohjaaminen sekä tiedonkulun parantaminen. Otokseen on käytetty valvontasektorin edustajia, jotka työskentelevät samassa tehtävässä kuin ennen vankitietojärjestelmän käyttöönottoa. Tämä siksi, että vankitietojärjestelmä on tuonut mukanaan muutoksia toimintatapoihin eri toimipaikoissa ja edellä mainitun kaltaisilla virkamiehillä on paras niistä muutoksista omassa toimipaikassaan.

Teemahaastattelu voidaan kohdentaa juuri tiettyihin teemoihin. Teemojen ansiosta teemahaastattelu on astetta strukturoidumpi kuin avoin haastattelu, sillä siinä aiempien tutkimusten ja aihepiiriin tutustumisen pohjalta valmistellut teemat, ovat kaikille haastateltaville samoja, vaikka niissä liikutaankin joustavasti ilman tiukkaa etenemisreittiä. Teemahaastattelussa pyritään huomioimaan ihmisten tulkinnat ja heidän merkityksenantonsa. Ihmisten vapaalle puheelle annetaan tilaa, vaikka ennalta päätetyt teemat pyritään keskustelemaan kaikkien tutkittavien kanssa. (Eskola, Suoranta 2000, 86-87)

Talletin tekemäni haastattelut digitaalisella tallentimella, jonka jälkeen kirjoitin ne paperille. Tämän jälkeen jaoin kaikkien haastateltavien haastattelut ryhmiin teemoittain. Jaon jälkeen analysoin kunkin teeman lause kerrallaan, siten että selvitin, onko haastateltavan lausuma vankitietojärjestelmästä positiivinen, negatiivinen vai neutraali järjestelmälle asetettuihin tavoitteisiin nähden. Etsin myös haastatteluista yhteneviä lausuntoja.

Varsinaisten otoksen lisäksi tein kaksi asiantuntijahaastattelua sähköpostitse koskien vankitietojärjestelmän tavoitteita ja niiden toteutumista. Haastattelin Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen opettaja Matti Niisiskorpea sekä Rikosseuraamusviraston tarkastaja Timo Tuomea. Niisiskorven, joka vastaa vankitietojärjestelmän käytön koulutuksesta vankeinhoidon perustutkinnolla, haastattelun tuottamaa aineistoa käytin tutkimuksen alussa avatessani vankitietojärjestelmän tavoitteita. Timo Tuomi on koko vankitietojärjestelmäprojektin ajan ollut sen yksi keskeisimmistä henkilöistä ja hänen näkemyksiään vertasin tutkimuksen tuloksiin.

6.1 Tutkimusluvut

Tutkimusta varten anoin tutkimuslupaa Keravan vankilan johtajalta ja Rikosseuraamusvirastolta. Keravan vankilan johtajalta anoin lupaa haastatella valvontasektorin edustajia sekä lupaa käyttää Keravan vankilan tiloja haastatteluihin. Lupa myönnettiin. Rikosseuraamusvirastolta anoin lupaa kirjoittaa Vankitietojärjestelmän synnystä ja sisällöstä sekä sille asetettujen tavoitteiden toteutumisesta Keravan vankilan valvontasektorin työskentelyssä. Rikosseuraamusviraston mukaan lupaa ei tarvittu, sillä tutkimuksessa ei kuvata lainkaan vankien yksilötason tietoja eikä vankitietojärjestelmästä sellaisia tietoja, joita olisi pidettävä salassa.

6.2 Haastateltavat

Tutkimuksen otokseen valitsin niitä Keravan vankilan valvontasektorin edustajia, jotka työskentelevät samassa tehtävässä kuin ennen vankitietojärjestelmän käyttöönottoa. Tämä siksi, että näin voin selvittää mahdollisia muutoksia, joita vankitietojärjestelmä on tuonut mukanaan toimintatapoihin eri toimipaikoissa. Edellä mainitun kaltaisilla virkamiehillä on paras näkemys niistä muutoksista omassa toimipaikassaan. Haastateltavia oli seitsemän, joista kaikki täyttivät edellä mainitun kriteerin. Haastateltavia ei jaeta tulosten analysointivaiheessa ammattinimikkeen eikä toimipaikan mukaan vaan heitä käsitellään yhtenä ryhmänä. Vaikka rangaistusajan suunnitelma on nykyvankeinhoidossa keskeisessä asemassa, niistä Keravan vankilassa vastaavia vankeinhoitoesimiehiä ei haastateltu tutkimukseen, sillä rangaistusajan suunnitelmat ovat osa vankeinhoidon laki- ja kokonaisuudistusta eikä vankitietojärjestelmän aikaansaama muutos.

Otoksen kriteerinä oli, että haastateltava on valvontasektorin edustaja, joka on työskennellyt samassa toimipaikassa ennen vankitietojärjestelmän käyttöönottoa kuin sen jälkeenkin. Tämä siksi, että heillä on paras näkemys toimipaikkansa muutoksiin, joita vankitietojärjestelmä on tuonut mukanaan. Tällaisia virkamiehiä Keravan vankilassa oli tutkimuksen tekemisen aikaan 20 eli tutkimukseen haastateltiin noin kolmannes tuosta määrästä. Tutkimuksen kriteerit huomioiden tutkimuksen otos oli 35 %, joten tutkimusta voidaan pitää riittävän edustavana ja luotettavana.

7 TUTKIMUSTULOKSET

Vankitietojärjestelmälle asetetut tavoitteet ovat käytäntöjen yhtenäistäminen, tiimityöskentelyyn ohjaaminen, tiedonkulun parantaminen sekä tuottavuuden parantaminen. Tutkimuksessa käytettiin teemahaastattelumenetelmää, missä vankitietojärjestelmän kukin tavoite oli yhtenä teemana. Ennen varsinaisiin teemoihin menemistä, haastatteluissa kartoitettiin aluksi haastatel-

tavien kokemusta vankeinhoidosta, heidän vankitietojärjestelmän käyttöönsä sekä saamaa koulusta sen käyttöön.

7.1 Haastateltavien kokemus vankeinhoidosta

Tutkimukseen haastateltiin Keravan vankilan seitsemää valvontasektorintyöntekijää. Pisimpään vankilassa työskennelleellä oli kokemusta 33 vuotta ja lyhimpään 5 vuotta. Haastateltavilla oli kokemusta vankeinhoidosta yhteensä sata vuotta. Keskimäärin heillä oli yli 14 vuotta vankeinhoidokokemusta. Jokainen on työskennellyt joko koko uransa tai suurimman osan siitä Keravan vankilassa. Voidaan siis todeta, että tutkimusjoukkona olleet haastateltavat ovat kokeneita virkamiehiä, jotka tuntevat hyvin Keravan vankilan toiminnan ja käytännöt sekä omaavat laajan näkemyksen vankeinhoitotyöhön ja siinä tapahtuneisiin muutoksiin.

7.2 Haastateltavien vankitietojärjestelmän käyttö

Tutkimukseen haastatellut virkamiehet työskentelevät vartijoina yhtä lukuun ottamatta, joka toimii vankeinhoitoesimiehenä. Vartijoista kolme työskentelee asunto-osastolla, kaksi vastaanotto-osastolla ja yksi vankien työryhmässä. Haastateltu vankeinhoitoesimies työskentelee vankilan päivystäjänä. He kaikki käyttävät vankitietojärjestelmää päivittäin. Käyttö kohdistuu oman toimipaikkaansa työtehtävien hoitamiseen.

Asunto-osastolla työskentelevät haastatellut käyttävät vankitietojärjestelmää vankien soittamien puheluiden kirjaamiseen, ilmoitusten tekemiseen järjestysrikkomuksista, poistumislupa-anomuksiin lausuntojen tekemiseen, osastolla työskentelevien vankien palkan maksamiseen ja lisäksi he päivittävät vangin asuntokortti- sekä päihdevalvonta-osioita. Vangin anoessa poistumislupaa vartijat kirjaavat loma-anomuksen vankitietojärjestelmään ja antavat lausuntonsa siihen, tutustuen ensin vangin henkilöhistoriaan, menestymiseen vankilassa ja rangaistusajan suunnitelmaan. Loma-anomuksen käsittelyn eri vaiheet ovat helposti nähtävissä vankitietojärjestelmässä. Vartijat myös tarkastelevat vankilan päiväkirjaa ja tapaajaluetteloa sekä tiedottavat vankeja näistä asioista niiltä osin kuin se on mahdollista. Tällaisia ovat esimerkiksi vangin käräjille lähdön ajankohdan ja saapuvista tapaajista ilmoittaminen.

Vastaanotto-osastolla työskentelevät haastatellut käyttävät vankitietojärjestelmää pääasiassa vangin omaisuusluettelon hallintaan ja muokkaamiseen. Vankilan päiväkirja-osio on myös heidän työssään jatkuvana tietolähteenä. Sieltä he näkevät siirtyvät, vapautuvat ja saapuvat vangit sekä muun vankiliikenteen kellonaikoinen. Myös vastaanotto-osastolla vartijat maksavat toimipaikkaan työskenteleville vangeille palkan vankitietojärjestelmässä.

Haastateltu työryhmävirtija kertoi käyttävänsä vankitietojärjestelmää ryhmässään työskentelevien vankien tietojen tutkimiseen ja tietoisuuden lisäämiseen vankien taustoista. Työryhmässä vartijan tehtäviin kuuluu niin ikään ryhmässään työskentelevien vankien palkanmaksusta huolehtiminen. Iltaisin ja viikonloppuisin työryhmissä työskentelevät vartijat on sijoitettu usein asunto-osastoille ja tällöin he käyttävät vankitietojärjestelmää asunto-osastolla suoritettavien tehtävien hoitamiseen.

Vankilan päivystäjä käyttää vankitietojärjestelmän päiväkirja-osiota vankiliikenteen kirjaamiseen. Vankiliikenteellä tarkoitetaan vankien liikkumista poistumisluville, oikeudenkäynteihin, toisiin laitoksiin, vankilan ulkopuolisiin terveydenhuollon käynneille sekä vapautumisia ja tuomion aloittamisia. Päivystäjä kirjaa vankitietojärjestelmään vankien saapumiset, lähtemiset ja vankilan sisäiset asuntosiirrot. Keravan vankilan päivystäjä pystyy katsomaan myös Helsingin, Vantaan ja Jokelan vankiloiden tietoja vankitietojärjestelmässä. Tämä helpottaa resurssien kohdentamista ja päiväohjelman suunnittelemista. Hän ylläpitää myös tapaamiskirjanpitoa, johon kirjataan kaikki vankilan tapaamiseen liittyvät asiat, kuten vankien ja tapaajien henkilötiedot, tapaamispaikka sekä tapaamisen kesto. Tapaamisen yhteydessä tapaajat voivat jättää vangeille rahavaroja. Päivystäjä kirjaa ne vankitietojärjestelmään, jonka jälkeen tapaajalle, vangille sekä vankilan taloustoimistoon tulostetaan kuitit rahoista.

7.3 Haastateltavien saama koulutus vankitietojärjestelmän käyttöön

Yksi haastateltava kertoi, ettei ole saanut lainkaan koulutusta vankitietojärjestelmän käyttöön, häntä lukuun ottamatta kaikki muut olivat saaneet jonkinlaisen koulutuksen. Yksi haastateltavista on aiemmin toiminut Keravan vankilan vankitietojärjestelmän pääkäyttäjänä ja hän on saanut muita laajemman useamman päivän kestäneen kouluttajakoulutuksen. Muut viisi haastateltavaa olivat saaneet vankilan kerhohuoneella laitoksen pääkäyttäjien vetämän noin kolmen tunnin kestoisen koulutuksen. Yksi laitoksen koulutuksessa käyneistä kertoi myös saaneensa vankitietojärjestelmän käyttökoulusta vankeinhoidon perustutkinnolla Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksessa.

Kaksi haastateltavista kertoi, että he eivät tarvitse lisäkoulutusta vankitietojärjestelmän käyttöön. Heidän näkemyksensä mukaan he pärjäävät nykyisillä tiedoillaan ja taidoillaan työn edellyttämästä vankitietojärjestelmän käytöstä. Muut haastateltavat kertoivat kaipaavansa pientä kertausta ja uusien päivitysten mukana tulevien toimintoihin koulutusta. Lisäksi he toivoivat käyttökoulusta oman toimipaikkansa ulkopuolisiin toimintoihin, kuten eräs haastateltavista asian ilmaisi:

”Kyllä siinä sais olla tuota niin ku semmosta kertausta useammin. Ja sit semmosia varsinki, jotka käyttää niin, ne sais olla nii ku esittelemässä niitä pikku jippoja, millä saat niin ku hommaa helpommaks, niin ku narikka esimerkiksi kiinostais. Se että miten tavaroita sinne merkataan sun muuta.”

Kukaan haastatelluista ei kyennyt kertomaan, mitkä ovat vankitietojärjestelmän tavoitteet. Kaksi haastateltavaa kertoi kyllä ne kuulleensa, muttei muistanut niitä haastatteluhetkellä. Yksi haastateltavista uskoi sen tavoitteena olevan tiedonkulun parantaminen.

Haastattelut jaettiin teemoittain ja analysoitiin lause kerrallaan, niin että lausumista etsittiin haastateltavien käsityksiä vankitietojärjestelmän tavoitteiden toteutumisista. Selkeästi tavoitteen toteutumista tukeva lausuma tulkittiin positiiviseksi ja selkeästi tavoitteen vastainen lausuma tulkittiin puolestaan negatiiviseksi lausumaksi. Neutraaleiksi lausumiksi tulkittiin sellaiset lausumat, jotka eivät olleet selkeästi positiivisia eivätkä negatiivisia tai ne eivät liittyneet oleellisesti käsiteltyyn teemaan. Kustakin teemasta etsittiin myös haastateltavien lausumien välillä esiintyviä yhteneviä tekijöitä.

7.4 Käytäntöjen yhtenäistäminen

Haastattelujen perusteella ilmeni, että noin kaksi kolmasosaa haastateltujen lausumista oli käytäntöjen yhtenäistämistavoitteen kannalta positiivisia. Loput lausumat jakautuivat tasan negatiivisten ja neutraalien kesken.

Vankitietojärjestelmässä on useimpien toimintojen kohdalla niin, että järjestelmää vaatii tiettyihin kenttiin tiedon. Ilman kaikkien vaadittavien kenttien täyttämistä tallentaminen ei onnistu. Tämä tapa pakottaa yhtenäistämään käytäntöjä. Tätä seikkaa tukevia lausumia ilmeni puheluiden kirjaamisen, ilmoitusten tekemisen, palkanmaksun ja asuntokorttien kohdalla. Esimerkiksi puheluiden kirjaamista vankitietojärjestelmään eräs haastateltavista kommentoi seuraavasti:

”Se on ollu niin monta kirjaamistyyliä, ku on ollu kirjaajaakin. Se on ainakin selkee nyt, että siihen tulee numero, nimi, kellonaika, päivämäärä. Se on hyvin selkeä nyt, yksiselitteinen. Ei oo montaa tapaa tehdä väärin tai siis siin on nyt vaan kaks tapaa, et joko tehdä joko oikein tai väärin. Se on hyvin selkeä ainakin.”

Toinen haastateltava kertoi ilmoitusten tekemisestä näin:

”Kaikki tietää, mistä joku tieto löytyy, millonka käytetään Vatia, missä asoissa. Just esimerkiksi ilmoituksien teot ja muuta, ennen ku ne tehtiin, kuka teki suullisen, kuka teki minkälaisen niin, tavallaan ne tulee sinne.”

Omaisuusluetteloja työssään käyttävät kertoivat vankitietojärjestelmän helpottaneen vangin omaisuudenhallintaa. Omaisuusluettelon siirtymistä vangin mukana laitoksesta toiseen pidettiin hyvänä. Aikaisemmin kukin laitos teki omaisuusluettelon uudestaan vangin vaihtaessa laitosta. Lisäksi paperisista luetteloista ja liian vapaamuotoisista kirjaustyyleistä on päästy eroon. Kirjauskäytäntöjen koettiin yhtenäistyneen niin, että omaisuusluetteloja täytetään eri laitoksissa eri henkilöiden toimesta pääsääntöisesti samalla tavalla. Toisaalta kritiikkinä mainittiin, että kaikki laitokset eivät täytä omaisuusluetteloja tarpeeksi huolellisesti. Tällainen ilmeni muun muassa seuraavista lausunnoista:

”Toisista laitoksista saattaa tulla vankeja, joilla lukee omaisuusluettelossa: matkapuhelin, Nokia, 5 kappaletta ja sen tarkemmin ei oo yksilöity mallia eikä muuta. Että jos puhelimet on arvoltaan 1000 euroa kappale, niin sietäis siinä tapauksessa varsinkin laitta tarkemmin se mallimerkintä ja sarjanumero ylös.”

”Tällä hetkellä avolaitoksissa sitä ei päivitetä, että siinä sitten on saattanut tulla paljonkin muutoksia, ku vanki siirtyy avolaitoksesta takaisin suljetun puolelle.”

Yllä mainitut lausumat antavat ymmärtää, että vangin omaisuusluettelon oikeellisuus on edelleen tarkastettava vangin saapuessa toisesta laitoksesta ja tarvittaessa niihin on tehtävä muutoksia luettelon ajan tasalle saattamiseksi. Yhtenä hyötynä vankitietojärjestelmän omaisuusluettelosta kerrottiin myös historian seuraaminen ja sen, että sieltä näkee omaisuusluettelossa tapahtuneet muutokset. Tämä helpottaa esimerkiksi mahdollisessa omaisuuden katoamistilanteessa omaisuuden jäljittämistä.

Niin ikään tietojen helppoa tarkastettavuutta, niiden pysyvyyttä ja yhdenmukaisuutta pidettiin hyvänä kaikkien haastateltavien toimesta. Itse työn sisältöön vankitietojärjestelmän ei koettu tehneen muutosta. Kaikki kokivat, että sama työ tehdään edelleen samalla tavalla kuin ennenkin, vain manuaalisista kirjaamisen menetelmistä on luovuttu. Tätä muutosta kuvaa hyvin erään haastateltavan antama lausunto:

”No onhan se kaikki nyt yhdessä paikkaa, ei tarvii monesta eri paikasta hakea tietoja. Kaikki löytyy samasta. En mä tiedä, et miten se puheluihin sitte. Ennenhän se kirjattiin vihkoihin, et onks se niin ku tavallaan muuttunut, että kun ne tulee kuitenkin kirjattua, niin onks sillä ero tuleeko se vatiin vai vihkoon. Mutta sit se on tavallaan, et sen pystyy joka paikassa jokainen näkemään puhelutiedot, et muuten tavallaan se on vaan jossain pohjoispään vihossa. Et nyt näkee nii ku kaikkien, jos on soittanut jostain muualta, virkailijasta tai muusta. nii kaikki on siellä ylhäällä.”

Vankitietojärjestelmälle asetettu käytäntöjen yhtenäistämistavoite Keravan vankilan valvontasektorin työssä koettiin toteutuneen. Haastattelujen perusteella ilmeni, että noin kaksi kolmasosaa haastateltujen lausumista oli käytäntöjen tavoitteen kannalta positiivisia. Loput lausumat jakautuivat tasan negatiivisten ja neutraalien kesken. Kaikkien haastateltavien kertoman mukaan vankitietojärjestelmään tehtävät kirjaukset ovat pääsääntöisesti yhdenmukaisia entiseen manuaalisiin varsin kirjaviin käytäntöihin verraten.

7.5 Tiimityöskentelyyn ohjaaminen

Käsite tiimityöskentelystä ymmärrettiin haastateltavien toimesta niin, että koko vankeinhoito on tiimityötä ja yhdessä tehtävää työtä. Myös toimipaikkojen sisäiset työparit ja vastaparit koettiin tiimeiksi. Vankitietojärjestelmällä näiden tiimien toimintaan haastateltavat eivät kokeneet olevan vaikutusta. Kukaan haastateltavista ei ollut havainnut vankitietojärjestelmän ohjanneen tiimityöskentelyyn. Tiimityöskentelyyn ohjaamistavoitteen ei koettu toteutuneen. Haastatteluista analysoidut lauseet jakautuivat tasan positiivisten, negatiivisen ja neutraalien lausumien kesken. Eräissäkin toimipaikassa sisäisiin asioiden hoitamiseen käytetään edelleen vanhaa vankilan palvelimella olevaa osastokohtaista excel-pohjaista päiväkirjaa. Eräs haastateltava kertoi asiasta seuraavaa:

”Meillä kuitenkin tavallaan vielä käytetään omia tällisiä niin kun ns. päiväkirjaa, omaa päiväkirjaa, mikä meidän tapa siirtää tietoa toisille, ketä on samassa työpis-
teessä. Ei me niin ku vati:n kautta sitä siirretä. Onks siellä ees sellasta tavallaan,
millä sä voit siirtää niin ku tällstä tietoa? Ei se siihen vaikuta, mut tavallaan niin
ku kyllä sielt pystyy tiettyjä asioita seuraamaan, mutta ei kuitenkaan sellasta tie-
toa pysty välittää toisille sieltä.”

Tutkimuksessa käsiteltiin haastateltuja yhtenä ryhmänä toimipaikasta riippumatta, mutta tämän tavoitteen kohdalla positiivisia lausumia antoivat vain ne virkamiehet jotka työskentelevät vangin loma-anomusten käsittelyssä. Vangin anoessa poistumislupaa asunto-osaston vartija kirjaa anomuksen vankitietojärjestelmään, minkä jälkeen vartija liittää anomukseen oman lausuntonsa poistumisluvasta. Yhteen anomukseen voi useampi vartija laittaa lausuntonsa, mutta yleensä yksi lausunto riittää. Toki myös muut kuin valvontasektorin edustajat, esimerkiksi kuten päihdeohjaaja, psykologi tai sosiaalityöntekijä, voivat antaa lausunnon vangin loma-anomukseen. Tämän jälkeen anomus etenee vankitietojärjestelmässä vankeinhoitoesimiehelle, joka tekee asiasta esityksen laitoksen johtajalle. Koko prosessi on kaikkien virkamiesten nähtävissä vankitietojärjestelmässä. Vartijat käyttävät lausunnoissaan vangista vankitietojärjestelmässä olevia sekä omiin havaintoihin perustuvia tietoja. Poistumislupa-asioiden kanssa työskentelevät vartija kertoi asiasta näin:

”No joo, sehän nyt ainakin on tullut uutena juttuna, että vartijahan ne kirjaa ensimmäisenä perustiedot koneelle ja antaa sen ensimmäisen lausunnon, mitenkä se vanki käyttäytyy osastolla. Siitähän se lähtee se prosessi käyntiin itse asiassa.”

Toinen samassa tehtävässä työskentelevä kertoi poistumislupa-anomuksen käsittelystä seuraavaa:

”No tietysti sillä lailla joo, että sillä viestitetään vankeinhoitoesimiehelle, annetaan ne ensimmäiset tiedot ja minkälainen tuntuma siitä vangista on siellä kerroksella ja muuta, että varsinkin jos vankeinhoitoesimies ei hirveesti kerkiä tutustua siihen vankiin muuta ku noin niin ku papereiden välityksellä, nii siinä voi sitte ilmasta sitä kerroskäyttämistä ja muuta.”

Vangin rangaistusajan suunnitelmaan haastateltavat osallistuivat valvomalla, työllistämällä ja seuraamalla suunnitelman toteutumista sekä tukemalla ja ohjaamalla omalla työpanoksellaan vankia suunnitelman toteuttamisessa. Kukaan haastateltavista ei täyttänyt rangaistusajan suunnitelmaa vankitietojärjestelmässä. Vangin työllistämisen prosessin vaikeutumista eräs haastateltava kritisoi seuraavasti:

”On se siinä asiassa mennyt vaikeammaksi, että nyt kun pitää olla apulaisjohtajan allekirjoitus, että vanki pääsee töihin. ennenhän se oli asunto-osaston ylivartija tai vartiopäällikkö, niin se pani töihin ja se oli sillä sipuli, mutta nyt tosiaan pitää olla se apulaisjohtajan allekirjoitus. On se siinä mielessä vähän huonontunut.”

Tiimityöskentelyyn ohjaamistavoitteen ei koettu toteutuneen. Haastatteluista analysoidut lauseet jakautuivat tasan positiivisten, negatiivisen ja neutraalien lausumien kesken. Kukaan haastatteluista ei kertonut vankitietojärjestelmän ohjanneen heidän toimintaansa tiimityöskentelyn suuntaan. Vangin poistumislupa-anomusten kanssa työskentelevät kertoivat tiimityöskentelyn muuttaneen muotoaan. Nyt kaikki tapahtuu sähköisesti ja asian käsittelyä voivat kaikki seurata vankitietojärjestelmässä.

7.6 Tiedonkulun parantaminen

Tutkimukseen haastatellut virkamiehet kokivat vankitietojärjestelmän parantaneen tiedonkulkua Keravan vankilassa. Kolme neljäsosaa heidän antamistaan lausumista oli positiivisia tavoitteen toteutumisen kannalta. Loput lausumat eli yksi neljännes jakautui tasan neutraalien ja negatiivisten kanssa.

Positiivisten lausumien yhtenä yhteisenä teemana ilmeni tiedon läpinäkyvyys niin laitoksen sisällä kuin laitosten välilläkin. Tiedon siirtymisen vankitietojärjestelmässä laitoksesta toiseen vangin

mukana koettiin hyvänä. Oman laitoksen sisällä ja laitosten välillä tiedonkulun parantumisesta tuli ilmi, että haastateltavat pitivät hyvänä sitä, että tieto ei ole sidottu yhteen tiettyyn toimipaikkaan vaan se on saatavilla kaikkialla, missä on järjestelmään liitetty tietokone käytettävissä. Tämä ilmeni kaikkien haastateltavien kohdalla ja näin siitä kertoi yksi haastatelluista:

” kyllähän se sitä parantaa, et just se mitä täs aikasemminki on puhuttu, että ku ne kaikki jää tavallaan sinne muistiin, kaikki on nii ku nähtävissä ja sen pystyy eri pisteissä näkemään, sen nii ku tavallaa ku ennen ku vanki vaikka muutti pohjoispäästä itäpäähän, nii tota, no kyllähän asuntokortti tietty siirty, mut siinä oli hirveen vähän tietoo vangista, et nyt tavallaan kaikki sen vangin tiedot siirtyy nii ku vangin mukana siellä tietojärjestelmässä. Et ennen ne jäi sen osaston kirjoihin ja kansiin, missä se oli aikasemmin ollu ja sitte ku se meni uudelle osastolle, nii se lähti alusta siellä taas. Kyl se esimerkis just nää tämmöset poistumislupa- ja näisäkin asioissa helpottaa paljon, että ku se siirtyy, niin siellä saattaa olla edellisen vankilan merkintöjä ja päihdehistoriat ja virtsanäytteet ja puhelut.”

Käytettävissä olevan tiedon määrään koettiin kasvaneen huomattavasti. Aiemmin käytössä olleiden manuaalisten kirjaamistapojen aikana tieto saattoi jäädä saamatta jo pelkästään kirjaajan huonon käsialan vuoksi. Vankitietojärjestelmässä luonnostaankaan tätä ongelmaa ei ole. Haastatellut kertoivat tutustuvansa vankia koskeviin tietoihin hyvinkin perusteellisesti. Havaittavissa oli, että kun tietoa on saatavilla, sitä myös käytetään. Eräs haastatelluista kertoi tutustumisestaan vangin tietoihin seuraavalla tavalla:

”Noi rangaistusajan pituudet, loma-ajat, tuomiotiedot, kertalaisuus, työkykyisyys ynnä muut tämmöset. Kyl se melkeen on niin, et jos jonkun vangin kohdalla mä alan niitä kattomaan, niin mä melkeen kollaan kaikki, mitä sinne on laitettu, et teen semmosen yleiskatsauksen.”

Vankitietojärjestelmän koettiin lisänneen tiedonkulkua laitosten välillä. Päiväkirja-osiosta näkee vankiliikenteen selvästi ja tarkasti. Sitä työssään käyttävien haastateltavien mukaan aikaisemmin vastaanottavan laitoksen suorittavalla portaalla ei juurikaan ollut tietoa muista laitoksista saapuvien vankien määrästä. Nyt kun tämä tieto on kaikkien käytettävissä, pystytään resursseja kohdentamaan ja toimintoja ajoittamaan paremmin kuin aikana ennen vankitietojärjestelmää. Haastateltavat kertoivat, että silloin jouduttiin odottamaan kuljetuksen saapumista ilman tietoa vankien määrästä tai siitä oliko vangin vastaanottamisessa jotain erityisesti huomioitavaa asiaa. Tämä koettiin hyväksi asiaksi, kuten eräs haastateltava asian kertoi:

”Kyllä se helpottaa valmistautumista, että tietää minkä verran pitää esimerkiksi matkaselleihin saada tilaa uusille vangeille ja itseilmoittautuvista tietää minkä verran niitä pitäis olla tulossa ja sitten, ku kaikki henkilötiedot löytyy valmiiksi Vati:sta.”

Vankiliikenteen parissa työskentelevät kiittelivät vankien tietojen, kuten vangin kuvien, tunto-merkkien ja omaisuusluetteloiden siirtymistä tietojärjestelmässä vangin mukana. Tiedon liikkumisen myötä työn koettiin helpottuneen. Haastattelussa kysyessäni eräältä haastateltavalta, miten vankitietojärjestelmä on lisännyt tiedonkulkua oman työsi kannalta. Hän kertoi seuraavaa:

”Siellä on se valmis pohja. Eli kun vanki saapuu taloon, enää ei tartte räplätä niiden papereitten kanssa eli henkilötiedot, tunto-merkit, kaikki omaisuus merkattiin aikanaan paperille. Nyt koneella on valmis pohja vatilla, niin se on helppo sieltä vaan avata laatikko ja ruveta täyttämään sitä. Helpottaahan se hirveesti mejän työtä. Siellä on valmis omaisuusluettelo jo, mistä näkee mitä miehellä on mukana. Sitten näkee, mitkä on paketissa eli mitä tavaroita se ei oo saanut haltuun ja mitkä on ollut hallussa.”

Negatiiviset lausumat vankitietojärjestelmästä tiedonkulun parantamistavoitteen kohdalla nostivat esille kolme seikkaa. Ensimmäinen oli käyttöoikeuksia rajoittaminen. Kaksi haastateltavaa toivoi lisää käyttöoikeuksia peruskäyttäjälle. He pitäisivät hyvänä, jos kaikilla olisi lukuoikeus vankitietojärjestelmässä myös toisen vankilan tietoihin. Tätä perusteltiin muun muassa vangin tuomion seuraamisella tämän siirryttyä esimerkiksi avolaitokseen. Toinen esille noussut seikka oli vankitietojärjestelmän käyttöön liittyvät vaikeudet. Osa haastatelluista koki tietojen löydettävyyden hankalaksi. Kaksi haastateltavaa mainitsi esimerkkinä siitä ilmoitusten hakemisen. Toinen heistä kiteytti asian seuraavasti:

”No joo, kyllähän tietoja löytää, jos vaan osaa niitä sieltä ettiä, mut et ne on vähän liian monen jutun takana. Esimerkiksi ne, ku on jotain yleisiä ilmoituksia tai näitä, niin ne jää jotenkin mystisesti kummittelee siihen päälle aina ne niin ku viimesimmät, et sitten pitää osata penkoa sieltä sitte taas niitä aikasempia. Jos vaikka on löytynyt jostain jotain kamaa, ja siitä nyt sattuu olee vaikka viikko tai kaks ja on sattunut jotain muuta sen jälkeen, nii ne aina hautautuu sinne jonnekin. Se on vähän se päivittäminen semmosta ongelmallista.”

Kolmantena negatiivisena seikkana esiin nousi ihmisten välisen kommunikoinnin väheneminen ja hiljaisen tiedon jäämisen pimentoon. Esiin tuli, että ennen vankitietojärjestelmää ihmiset keskenään soittelivat ja keskustelivat enemmän kasvokkain kuin nykyisin. Haastatelluista oli havaitta-

vissa, että nyt kun tarvittavan tiedon löytää oman toimipaikkansa tietokoneelta, ei enää tarvitse keskustella toisten virkamiesten kanssa entiseen tapaan. Tämä taas lisää mahdollisuutta, että niin sanottu epävirallinen ja hiljainen tieto jäisi välittymättä, sillä niiden kirjaaminen vankitietojärjestelmään ei onnistu. Eräs haastateltava kertoi asian näin:

”No jos nyt aattelee sitä, että ennen tuli just kommunikointia työmestareitten ja noitten kanssa, soitettua sinne ja kysyttyä, miten vanki tekee töitä, mut kyl tietysti nykypäivänäki näin, ku ei välttämättä voi aina luotta siihen, mitä tuolta nyt sitte löytää Vati:sta. Voi olla, että jotkut tukeutuu tietty pelkkään siihen tietoon, mitä löytyy tuolta, eikä kysy henk.koht. ihmisiltä, joilla saattais olla jotain tietoo. Voi olla, että semmosta ihmisten välistä kommunikointia, jotain hiljasta tietoa, mitä ei viitsitä kirjata, jää saamatta.”

Tiedonkulun parantamistavoite on toteutunut vankitietojärjestelmälle asetusta tavoitteista parhaiten. Kolme neljäsosaa heidän antamistaan lausumista oli positiivisia tavoitteen toteutumisen kannalta. Loput lausumat eli yksi neljännes jakautui tasan neutraalien ja negatiivisten kanssa. Tiedon määrän kerrottiin ja sen löydettävyyden koettiin parantuneen. Tietojen siirtyminen tietojärjestelmässä vangin siirtyessä laitoksen sisällä tai laitosten välillä oli haastateltujen mukaan erityisen hyvä ja tervetullut muutos.

Vankitietojärjestelmän käyttöoikeuksien rajoittamista kritisoitiin. Osa haastateltavista halusi laajemmat käyttöoikeudet, mitä heillä oli käytössä. Myös hiljaisen tiedon siirtymisen vähenemistä pelättiin. Joissakin toimipaikoissa oli yhä käytössä vanhat omat päiväkirjat, joihin kirjattiin ko. toimipaikan tapahtumia ja muuta epävirallista tietoa, hiljaista tietoa.

7.7 Tuottavuuden parantaminen

Tuottavuuden käsitettä vankeinhoitotyössä karsastettiin haastateltavien keskuudessa. Vankeinhoitoa ei mielletty työksi, jonka tulos olisi helposti mitattavissa. Tutkimuksessa käsiteltiin tuottavuutta työn laadun paranemisena, päällekkäisten toimintojen poistumisena, luotettavuuden kasvulla ja työajan tehokkaampana hyödyntämisenä. Haastateltavien antamat lausumat jakautuivat tutkimuksessa tuottavuuden parantamistavoitteen kannalta niin, että puolet lausumista oli positiivisia, neljännes neutraaleja ja neljännes negatiivisia.

Kaiken viranomaistoiminnan tulee olla vakuuttavaa ja vaikuttavaa, myös vankeinhoidon. Vankitietojärjestelmän koettiin lisänneen vankeinhoidon vakuuttavuutta ja edesauttaneen tietojen varmempaa säilymistä. Tietoja vankitietojärjestelmässä pidettiin kaikkien haastateltujen toimesta luotettavina. Yhtenä tätä seikkaa puoltavana lausumana yksi haastateltavista kertoi seuraavaa:

”Kyl voi ajattella, et enne oli vähemmän luotettavampaa, ku oli jotain paperilappuja ja paperisia juttuja, nii et ehkä tämmönen on virallisemmän olonen, ku se on koneella ja se ei oo esimerkiks missään tapauksessa oikeestaan vankien saatavissa. Et ennen ku oli samat tiedot, mitkä nyt löytyy vatista, niin saatto olla paperista nippu asuntokorteista, mitkä oli toimiston pöydällä. Jos joltain jäi vaikka ovi auki, nii siitä pysty vanki käydä lukemassa toisten tuomiotiedot ja henkilökohtaisia asioita siitä, nyt koneet on lukossa ja vangilla ei kyllä varmasti, vaikka olis kone auki ja pääsis semmoseen paikkaan, nii se ei kovin nopeesti pääse niitä tietoja hakee, ku se ei osaa käyttää sitä järjestelmää, mutta paperista nyt pystyy kuka vaan lukemaan ja tiettyjä asioita ottaa selville. Et on se nii ku turvallisempi sillä tavalla.”

Kirjaamistyö on haastateltavien mukaan helpottunut ja nopeutunut. Kaikki haastateltavat olivat tästä samaa mieltä. Yksi tosin kertoi käytettävissä olevan tiedon määrän kasvamisen myötä myös kirjaamistoimenpiteiden lisääntyneen, mutta kokonaisuudessaan silti hänkin koki vankitietojärjestelmän nopeuttaneen ja helpottaneen kirjaamistyötä. Kaikki haastateltavat kertoivat vankitietojärjestelmän säästävän aikaa sekä kirjausten helppoutena että päällekkäisten kirjaamisten poistumisena tietojen siirtyessä vangin mukana, esimerkkinä näistä mainittiin omaisuusluettelot, puhelutiedot ja asuntokortit. Aikaisemmin tietojen ollessa saatavissa vain tietyillä henkilöillä se kuormitti näitä henkilöitä. Vankitietojärjestelmän myötä heidän työnsä kuormitus on muuttunut. Tämän seikan toi esiin kaksi haastateltavaa, joista toinen kommentoi asiaa näin:

”Kyllähän se varmasti sitä niin kun sellaseen just vaikuttaa, et siinä jää välikäsiä pois sillon ku tota tavallaan niin ku jokaisella työntekijällä on mahdollisuus tarkastella tietoja, mitkä ennen saatto olla vaan joillakin tietyillä henkilöillä. Niin silloinhan se kuormitti niitä muita, ku niiltä kysyttiin kaikki asiat, mitkä pystyy nyt itse kattoo vatista.”

Säästettyä työaikaa ei kuitenkaan koettu käytettävän kovinkaan hyvin hyödyksi muiden tehtävien hoitoon. Neljä haastateltavista kertoi, että säästetty aika osuu vankilan päiväjärjestyksen sellaisiin ajankohtiin, että heillä ei ole mahdollisuutta tehdä silloin muita työtehtäviä. Esimerkkeinä näistä mainittiin puheluiden ja tapaamisten kirjaaminen, joissa kummassakin työntekijä on sidottu toimipaikkaansa eikä ole käytettävissä muualla. Yksi haastateltavista kertoi säästetyin ajan olevan melko vähäistä, mutta se käytettiin kyllä vangin kanssa tehtävään lähityöhön ja valvontaa. Kolme haastateltavista kuitenkin kertoi, että vankitietojärjestelmän vuoksi säästetään muiden tehtävien hoitamiseen. Yksi haastateltava kertoi näkemyksiään tuottavuudesta näin:

”Mun mielestä tää tuottavuusasia saa aina vähän niskakarvat pystyyn, tämmösessä työssä, mutta kai sitä jos ruvetaan oikeen kellottaa, mitä menee aikaa mihkään ja

muuta ja kuin monta henkilötyövuotta menee minkäkin asian hoitamiseen, nii voi olla, että se voi sit olla tuottavuutta parantavaa.”

Vaikka vankitietojärjestelmä koettiin luotettavaksi, haastateltavien lausumista nousi esiin huoli riippuvuus tietojärjestelmän toimivuuteen. Keravan vankilassa on sattunut tapauksia, että järjestelmä tai palvelin on ollut kaatuneena eikä vankitietojärjestelmä ole ollut käytössä. Tämän tosin kerrottiin vähentyneen alkuajoista. Haastateltavat kertoivat vankitietojärjestelmän olevan heille tärkeä työkalu, jota ilman ei enää pärjättäisi. Riippuvuudesta vankitietojärjestelmään ja sen luotettavuudesta kertoi eräs haastateltu näin:

”No luotettavuusongelma tulee yleensä sillo näkyviin, ku se kaatuu koko sillislaatti, et silloin sen ainakin huomaa, et kuinka paljon sen varassa ollaan. Kerran muistaakseni oli vielä niin, että meidän piti pukea ja laittaa lomalle, mutta Vati oli kaatunut jo illalla, eikä meillä ollut passeja sitten niistä lomalle lähtijöistä, mutta sitten tehtiin käsin vaan kaikki, mut sitten ei kirjattu myöskään tavaroita, vaan kaikki tehtiin käsityönä ja jätettiin seuraaville onnellisille, jotka ne sai kirjata sinne.”

Haastateltavien antamat lausumat jakautuivat tutkimuksessa tuottavuuden parantamistavoitteen kannalta niin, että puolet lausumista oli positiivisia, neljännes neutraaleja ja neljännes negatiivisia. Vankeinhoitotyön tuottavuuden mittaamista työntekijätasolla koettiin hankalaksi. Vankitietojärjestelmän kerrottiin nopeuttaneen kirjaamis- ja tiedonhakutehtäviä. Samoin sen kerrottiin vähentäneen päällekkäisen työn tekemistä. Sen todettiin säästävän työaika, mutta säästettyä aikaa ei koettu voivan hyödyntää juurikaan muiden tehtävien hoidossa. Haastateltavat kokivat vankeinhoitotyön vakuuttavuuden kasvaneen vankitietojärjestelmän myötä, mutta vaikuttavuuteen sillä ei mainittu olevan vaikutusta.

7.8 Tarkastaja Tuomen näkemys vankitietojärjestelmälle asetettujen tavoitteiden toteutumisesta

Rikosseuraamusviraston tarkastaja Timo Tuomi on ollut vankitietojärjestelmähankkeessa keskeinen avainhenkilö sen alusta lähtien. Haastattelin häntä vankitietojärjestelmän tavoitteiden toteutumisesta (Tuomi 3.4.2009). Hänen mukaansa vankitietojärjestelmä on lisännyt päivittäisrutiinien osalta työn tuottavuutta ainakin siinä mielessä, että tiettyjen vangin tietojen kirjaaminen erilaisille lomakkeille on loppunut. Esimerkkinä hän mainitsee vastaanottolehden, joka täytettiin aiemmin laitossiirron yhteydessä aina alusta. Tuomi kertoo myös, että vankitietojärjestelmä on pakottanut laitoksia tekemään tiettyjä asioita samalla tavalla eli se on toiminut useiden käytäntöjen yhtenäistäjänä. Toki on olemassa laitos- ja käyttäjäkohtaisia variaatioita, vaikka järjes-

telmä on rakennettu kohtalaisen tiukasti ohjaamaan eri prosesseja tehtäväksi samalla lailla kaikkialla. Laitoskäytännöt ovat kuitenkin ennen vankitietojärjestelmää olleet hyvinkin erilaisia ja niillä on ollut pitkät perinteet ja historia. Tiimityöskentelyyn ohjaamisesta Tuomi kertoo, että vankitietojärjestelmä on kuitenkin pääasiassa laitostoimintojen tulosten kirjaamisalusta ja sinänsä yksilötyön apuväline. Hänen mielestään tiimityöskentelyyn se ei sinänsä ole ohjaamassa eikä ei ole edes ajateltu määrittelyjä tehtäessä. Tiedonkulun parantumiseen vankitietojärjestelmä on Tuomen mukaan vaikuttanut erityisen paljon. Koska jokainen virkamies näkee sieltä vankiin liittyvät erityiset huomiot (karkaamisalttius, erilläänpitolatarpeet jne.) ja pääsee katsomaan oleelliset vangin tiedot, Tuomen mielestä parannus entiseen on huomattava. Hän huomauttaa, että tietoa on helposti saatavilla, mutta on virkamiehestä itsestään kiinni, käyttäkö hän näitä mahdollisuuksia hyväkseen.

Tuomen käsitys on, että vankeinhoidon kenttätyöntekijät ovat vankitietojärjestelmään hyvin tyytyväisiä. Hän kertoo, että vankitietojärjestelmän käytön omaksuminen ja ottaminen työvälineeksi ylitti odotukset ottaen huomioon vankeinhoitoväen muutosvastarintatapumukset ja projektin sekä käyttöönottojen viivästymisestä aiheuttaman turhautuneisuuden. Hän arvelee, koko Vankeinhoitolaitoksen työntekijöistä vankitietojärjestelmän käyttäjiä lienee 99 %, mikä sekään osaltaan kertoo välineen hyväksymisestä ja helposta käytöstä. Tuomi on hyvin tyytyväinen saavutettuihin tavoitteisiin. Hän kertoo myös, että vankitietojärjestelmä ei ole koskaan valmis, vaan sitä kehitetään muuttuvien toimintojen ja lainsäädännön mukana. Kentältä tulevat kehitysehdotukset käydään kaikki läpi ja otetaan tuotantoon, jos ne katsotaan sen arvoisiksi.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimushypoteesina oli, että asetetuista tavoitteista tiedonkulun parantaminen ja käytäntöjen yhtenäistäminen ovat toteutuneet tutkimusjoukon työskentelyssä. Tuottavuuden parantaminen ei näy niinkään valvontahenkilöstön työskentelyssä, mutta tuottavuutta voitaneen tässä yhteydessä käsittää myös työn laadun paranemisena sekä nopeutumisenä, ja tällöinhän työaika voidaan käyttää tehokkaammin hyödyksi. Tutkimusjoukon osalta tiimityöskentelyyn ohjaamisesta ei ole toteutunut, mutta se on muuttanut muotoaan. Esimerkiksi ennen vankitietojärjestelmää vartija antaessaan lausuntoa vangin poistumislupa-anomukseen, hankki lausuntoon tarvitsemansa tiedon omista arkistoistaan sekä puhelimitse muilta virkailijoilta, täytti lausuntokaavakkeen ja lähetti sen eteenpäin eikä enää saanut asiaa seurattavakseen. Nyt sama tehdään tietojärjestelmässä, jossa kaikki lausuntoon tarvittava tieto on päivitettyä ja helposti saatavilla. Lisäksi asian käsittely on kaikkien virkamiesten nähtävillä vankitietojärjestelmässä.

8.1 Käytäntöjen yhtenäistäminen

Käytäntöjen yhtenäistämistavoitteen kohdalla tutkimushypoteesina oli, että se oli toteutunut. Nyt kun vankitietojärjestelmä pakottaa kaikki kirjaukset, tiedon syöttämiset ja hakemiset tekemään samalla tavoin eri virkamiesten toimesta, on se muuttanut käytäntöjä yhtenäiseksi. Aikaisemmin eri laitoksissa oli hyvinkin erilaisia kirjaustapoja. Vankitietojärjestelmässä on useimpien toimintojen kohdalla niin, että järjestelmää vaatii tiettyihin kenttiin tiedon. Ilman kaikkien vaadittavien kenttien täyttämistä tallentaminen ei onnistu. Tämä tapa on pakottanut yhtenäistämään käytäntöjä. Haastatellut anoivat tätä seikkaa tukevia lausumia puheluiden kirjaamisen, ilmoitusten tekemisen, palkanmaksun ja asuntokorttien kohdalla.

Haastattelujen perusteella on todettavissa, että hypoteesi oli oikeassa. Niistä ilmeni, että noin kaksi kolmasosaa haastateltujen lausumista oli käytäntöjen yhtenäistämistavoitteen kannalta positiivisia. Loput lausumat jakoutuivat tasan negatiivisten ja neutraalien kesken. Voidaan siis todeta tavoitteen toteutuneen.

Tarkasteltaessa käytäntöjen yhtenäistämistavoitteen toteutumista ekspansiivisen oppimisen syklin valossa, voidaan sanoa, että uusi toimintakäytäntö on saanut muotonsa ja se on vakiintunut. Työyhteisön jäsenet ratkovat uuden ja vanhan logiikan välisistä ristiriidoista syntyviä epäselvyyksiä ja pulmatilanteita. Mahdollisten pulmatilanteiden ilmetessä ehdotetaan uusia kehitysideoita tarvittaessa järjestelmän kehittämisestä vastaaville tahoille. Uusien päivitysten myötä uudet toiminnot omaksutaan nopeasti uudeksi käytännöksi.

8.2 Tiimityöskentelyyn ohjaaminen

Tutkimushypoteesina oli, ettei tiimityöskentelyyn ohjaamisesta ei ole toteutunut, ja että se olisi muuttanut muotoaan. Esimerkiksi ennen vankitietojärjestelmää vartija antaessaan lausuntoa vangin poistumislupa-anomukseen, hankki lausuntoon tarvitsemansa tiedon omista arkistoistaan sekä puhelimitse muilta virkailijoilta, täytti lausuntokaavakkeen ja lähetti sen eteenpäin eikä enää saanut asiaa seurattavakseen. Nyt sama tehdään tietojärjestelmässä, jossa kaikki lausuntoon tarvittava tieto on päivitettyä ja helposti saatavilla sekä asian käsittelyn eteneminen on kaikkien katseltavissa tietojärjestelmässä.

Haastatteluissa annetut lausumat tiimityöskentelyyn ohjaamistavoitteen kohdalla jakoutuivat tasan positiivisten, negatiivisen ja neutraalien lausumien kesken. Vankitietojärjestelmällä haastateltavat eivät kokeneet olevan tiimityöskentelyyn ohjaavaa vaikutusta. Kukaan haastateltavista ei ollut havainnut vankitietojärjestelmän muuttaneen työtä tässä suhteessa. Joissakin toimipisteissä käytettiin edelleen vanhoja toimipaikkakohtaisia tiimityöskentelyvälineitä, kuten osaston excel-

pohjaista päiväkirjaa. Ainoa muutos koettiin tiimityöskentelyn muodon muuttumisena niin, että nyt se tapahtuu avoimesti kaikkien tarkasteltavissa vankitietojärjestelmässä. Tästä esimerkkeinä toimivat rangaistusajan suunnitelman ja poistumislupa-anomuskäsittelyjen seuraaminen. Tiimityöskentelyyn ohjaamistavoitteen ei voi pitää täysin toteutuneena.

Tiimityöskentelyyn ohjaamistavoitetta ei voi sijoittaa yksiselitteisesti mihinkään ekspansiivisen oppimisen syklin vaiheeseen. Uudet käytännöt tiimityöskentelyssä ovat vakiintuneet, mutta silti joissakin asioissa on yhä käytössä vanhoja toimintamalleja.

8.3 Tiedonkulun lisääminen

Tutkimushypoteesina oli, että tavoite tiedonkulun parantaminen olisi toteutunut. Näin onkin tapahtunut, sillä kolme neljäsosaa haastateltavien antamista lausumista oli positiivisia tavoitteen toteutumisen kannalta. Loput lausumat eli yksi neljännes jakautui tasan neutraalien ja negatiivisten kanssa. Tiedonkulun parantamistavoite on toteutunut erinomaisesti. Tieto kulkee nyt vankitietojärjestelmässä vangin siirtyessä laitoksesta toiseen tai laitoksen sisällä osastolta toiselle. Käytettävissä olevan tiedon määrä on lisääntynyt ja sen löytäminen on helpottunut ja yksinkertaistunut huomattavasti. Negatiiviset lausumat koskivat vankitietojärjestelmän käyttöä, käyttöoikeuksien rajoittamista sekä hiljaisen ja epävirallisen tiedon jäämistä pimentoon.

Tiedonkulun parantamistavoitteen toteutuminen on ekspansiivisen oppimisen viimeisessä vaiheessa, missä uusi toimintakäytäntö on vakiintunut. Toisaalta hiljaisen ja epävirallisen tiedon jääminen pimentoon viestii siitä, että tämän asian kohdalla on syntynyt uusi ristiriita, tarvetila, missä häiriön lisääntyessä uusi toimintamalli ei tunnu toimivan tyydyttävästi.

8.4 Tuottavuuden parantaminen

Tuottavuuden parantaminen tavoitteena oli hypoteesin mukaan toteutunut siltä osin, että työn laatu ja toiminnan vakuuttavuus olisivat parantuneet sekä työn nopeutumisen myötä työaikaa voitaisiin käyttää tehokkaammin hyödyksi ja lisäksi päällekkäisiä toimintoja olisi voitu vähentää. Haastateltavien antamat lausumat jakautuivat tutkimuksessa tuottavuuden parantamistavoitteen kannalta niin, että puolet lausumista oli positiivisia, neljännes neutraaleja ja neljännes negatiivisia. Päällekkäisen työn tekeminen on vähentynyt huomattavasti. Vankitietojärjestelmä koettiin luotettavaksi ja sen myös kerrottiin lisänneen toiminnan vakuuttavuutta. Lisäksi se on osin nopeuttanut työn tekoa, mutta haastateltavat eivät kertoneet voivansa merkittävästi käyttämään säästettyä aikaa hyväkseen.

Tavoite tuottavuuden parantamisesta ekspansiivisen kehityssyklin vaiheisiin nähden tarkasteltuna on syklin viimeisessä vaiheessa. Uutta, nopeampaa ja taloudellisempaa toimintatapaa käytetään ja se on vakiintunut normaaliksi käytännöksi.

8.5 Tulosten vertailua tarkastaja Tuomen näkemyksiin

Rikosseuraamusviraston tarkastaja Timo Tuomi kertoi sähköpostihaastattelussa (Tuomi 3.4.2009), että hän on hyvin tyytyväinen vankitietojärjestelmälle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Hän käsityksensä on, että vankeinhoidon kenttätyöntekijät ovat hyvin tyytyväisiä vankitietojärjestelmään sekä sen käyttö on omaksuttu ja ottaminen työvälineeksi on sujunut jopa yllättävän hyvin. Tekemäni haastattelujen perusteella voi todeta, että ainakin Keravan vankilassa valvontasektorin edustajat ovat Tuomen käsityksen kannalla. Heidän työssään vankitietojärjestelmän käyttäminen on vakiintunutta ja osa normaalia työskentelyä.

Käytäntöjen yhtenäistämistavoitteesta Tuomi ja tutkimukseen haastatellut henkilöt ovat täsmälleen samaa mieltä. Kumpikin taho näkee vankitietojärjestelmän pakottaneen yhtenäistämään käytäntöjä sekä eri virkamiesten että eri laitosten välillä. Toki joidenkin yksittäisten käyttäjien kohdalla pieniä eroavaisuuksia saattaa vielä esiintyä, mutta pääsääntöisesti vankitietojärjestelmä ohjaa kohtalaisen tiukasti eri prosesseja tehtäväksi samalla tavalla.

Tiimityöskentelyyn ohjaamisesta Tuomi kertoo, ettei sitä sinänsä oltu edes ajateltu vankitietojärjestelmän määritelmiä tehtäessä. Tuomi kertoo myös, että vankitietojärjestelmä on ennen kaikkea kirjaamisalusta ja yksilötyön apuväline. Haastattelujen perusteella oli havaittavissa, että varsinaista tiimityöskentelyyn ohjaavaa vaikutusta vankitietojärjestelmällä ei ole, mutta sen todettiin muuttaneen tiimityöskentelyn muotoa ja avoimuutta esimerkiksi loma-anomusten käsittelyssä.

Tiedonkulku oli sekä Tuomen että haastateltujen mielestä parantunut selvästi vankitietojärjestelmän ansiosta. Heidän mukaansa tietoa on paljon ja se on helposti saatavilla. Haastatteluista esiin nousi tosin huoli ihmisten välisen kommunikoinnin vähenemisestä sekä hiljaisen tiedon jäämisestä pimentoon.

Tuottavuuden parantuminen päivittäisrutiinien osalta näkyy Tuomen mielestä ennen kaikkea siinä, että erilaisten lomakkeiden täyttäminen on loppunut. Esimerkkinä hän mainitsee vastaanotolomakkeen, joka ennen tehtiin paperille jokaisessa vankilassa ja nyt se siirtyy vangin mukana tietojärjestelmässä. Myös haastateltavat kertoivat vankitietojärjestelmän vähentäneen päällekkäistä työtä. Työn kerrottiin myös erilaisten kirjaamisten osalta nopeutuneen sekä vankitietojärjestelmän tuoneen toimintaan vakuuttavuutta.

9 SUOSITUKSET

Vankitietojärjestelmään ollaan tyytyväisiä niin Rikosseuraamusvirastossa kuin käyttäjienkin toimesta. Vaikka vankitietojärjestelmälle asetetut tavoitteet ovatkin pääosin toteutuneet ja se on saavuttanut tärkeän ja vakaan aseman työkaluna käyttäjien keskuudessa, olisi sen käyttöön tähtäävää koulutusta ehdottomasti kehitettävä. Käytännönläheistä koulutusta olisi lisättävä vankeinhoidon perustutkinnolla ja lisäksi Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen järjestämä vankitietojärjestelmän käyttökoulutus täydennyskoulutuksena olisi tarpeellista aloittaa. Molemmissa koulutusmuodoissa kokeneiden käyttäjien osaamista tulisi hyödyntämistä opetuksessa. Mielestäni kuitenkin vankeinhoidon perustutkinnolla annettavaan koulutukseen tulisi panostaa enemmän kuin mahdolliseen täydennyskoulutukseen, missä esteeksi saattaisi muodostua se, että koulutettavien määrä on suuri eikä Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksella ole realistisia mahdollisuuksia koulutuksen järjestämiseen. Jonkin asteista täydennyskoulutusta olisi kuitenkin hyvä olla tarjolla ainakin niille virkamiehille, jotka eivät ole suorittanut vankeinhoidon perustutkintoa, eivätkä siten ole saaneet koulutusta vankitietojärjestelmän käyttöön välttämättä lainkaan.

Keravan vankilan valvontasektorin työssä on yhä käytössä joitakin vanhoja toimintamalleja. Tulevaisuudessa niistä tulisi luopua mahdollisuuksien mukaan. Luopuminen tulisi tapahtua niin, ettei siitä ole haittaa työn laatuun eikä hiljaisen tiedon siirtymiseen. Vankitietojärjestelmään voitaisiin lisätä osastojen sisäisiä ”päiväkirjoja”, joihin näitä havaintoja ja merkintöjä voitaisiin lisätä. Käyttöoikeudet ja niiden laajuus nousi myös tutkimuksessa esille, mutta mielestäni niiden tarpeettomaan laajentamiseen ei ole aihetta. Käyttöoikeuksien tulee olla kuitenkin niin laajat, kuin kukin virkamies niitä omassa työssään tarvitsee.

Lisätutkimus vankitietojärjestelmän tavoitteiden toteuttamisesta on tarpeen vankitietojärjestelmä-hankkeen seurantaan ja arviointia ajatellen. Tutkimuksen olisi oltava tällöin valtakunnallisesti kattava ja se voitaisiin toteuttaa esimerkiksi sähköisesti samalla periaatteella kuin jo käytössä oleva työhyvinvointi-barometritutkimus. Yhtenä vaihtoehtona on, että tutkimus toteutettaisiin yhteistyössä Rikosseuraamusviraston, jonkun yliopiston ja tietojärjestelmätieteen (kts. kohta 4.4) opiskelijan kanssa, tällöin kyseessä voisi olla Pro Gradu-tutkielma.

10 LOPUKSI

Tämän opinnäytetyön tekeminen on ollut haastavaa ja mielenkiintoista. Kuten johdannossa kerroin, olin työssäni Keravan vankilassa huomannut vankitietojärjestelmä hyödyt ja sen tärkeyden työkaluna. Olen pystynyt kartuttamaan ainakin omaa ja toivottavasti myös lukijoiden tietämystä vankitietojärjestelmän taustasta, syntyhistoriasta, sille asetetuista tavoitteista sekä niiden toteutumisesta.

Tahdon kiittää kaikkia haastattelemani henkilöitä Keravan vankilassa sekä Rikosseuraamusviraston tarkastaja Timo Tuomea ja Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen opettaja Matti Niiniskorpea, jotka ovat osaltaan auttaneet ja mahdollistaneet tämän opinnäytetyön toteuttamisen kertomalla omia näkemyksiään ja kokemuksiaan sekä vankitietojärjestelmää koskevan materiaalin luovuttamisella käyttööni.

Vankitietojärjestelmä on Suomen vankiloissa hyvin keskeinen työkalu ja sen tärkeys ymmärretään laajasti. Eräs haastattelemani henkilö kertoi asian näin:

”Kyllä minä sitä pitäisin hyvänä, vaikka alussa purnasin paljon, että kyllä se on tämän kanssa. Mutta kyllä se on tässä vuosien myötä, että miten me ilman pärjättäiskään enää.”

LÄHTEET

Alamäki, A. Luukkonen, J. 2002. eLearning - Osaamisen kehittämisen digitaaliset keinot: strategia, sisällöntuotto, teknologia ja käyttöönotto. Helsinki: Edita Publishing.

Bateson, G. 1972. Steps to an ecology of mind. New York: Ballantine Books.

Engeström, Y. 2002 Kehittävä työntutkimus: Perusteita, tuloksia ja haasteita. 3. painos. Helsinki: Edita Publishing.

Engeström, Y. 1987. Learning by Expanding: An activity theoretical approach to developmental research. Helsinki: Orienta konsultit.

Engeström, Y. 1995. Muutoksen tekijät - toimintakonseptin kehittäjien oppimisverkosto: Muutoslaboratorio. Helsinki: Helsingin yliopiston ja Työelämän kehittämisohjelman verkkojulkaisu. [www-dokumentti]. <http://www.muutoslaboratorio.fi/print_document.php?document=149> (Viitattu 20.2.2009).

Eskola, J. & Suoranta, J. 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 4. painos. Jyväskylä: Gummerus.

Heikkilä, M. & Virkkunen, J. 2008. Rikoksettoman elämäntavan edellytysten rakentaminen rangaistusaikana. Tampere: Juvenes Print 2008.

Heikkinen H.L.T, Jyrkämä J. 1999. Mitä on toimintatutkimus? Teoksessa Heikkinen H, Huttunen R, Moilanen P. (toim.) Siinä tutkija missä tekijä. Toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja. Juva. Atena- kustannus. Gummerus 1999.

Hirsjärvi, S. Remes, P. Sajavaara, P. 2003. Tutki ja kirjoita. 6.-9. painos. Helsinki: Tammi.

Launis K, Virkkunen J, Mäkitalo J. Auttavatko uudet työn kuormittavuuden mittarit. Työelämän tutkimus 2004.

Leontjev, A. 1977. Toiminta, tietoisuus, persoonallisuus. Helsinki: Kansankulttuuri.

Lindström, K. 1994. Terve työyhteisö - Kehittämisen malleja ja menetelmiä. Helsinki. Työterveyslaitos.

Mohell U, Pajuoja J. 2006. Vankeuspaketti, vankeinhoidon kokonaisuudistus käytännössä. Helsinki: Tietosanoma.

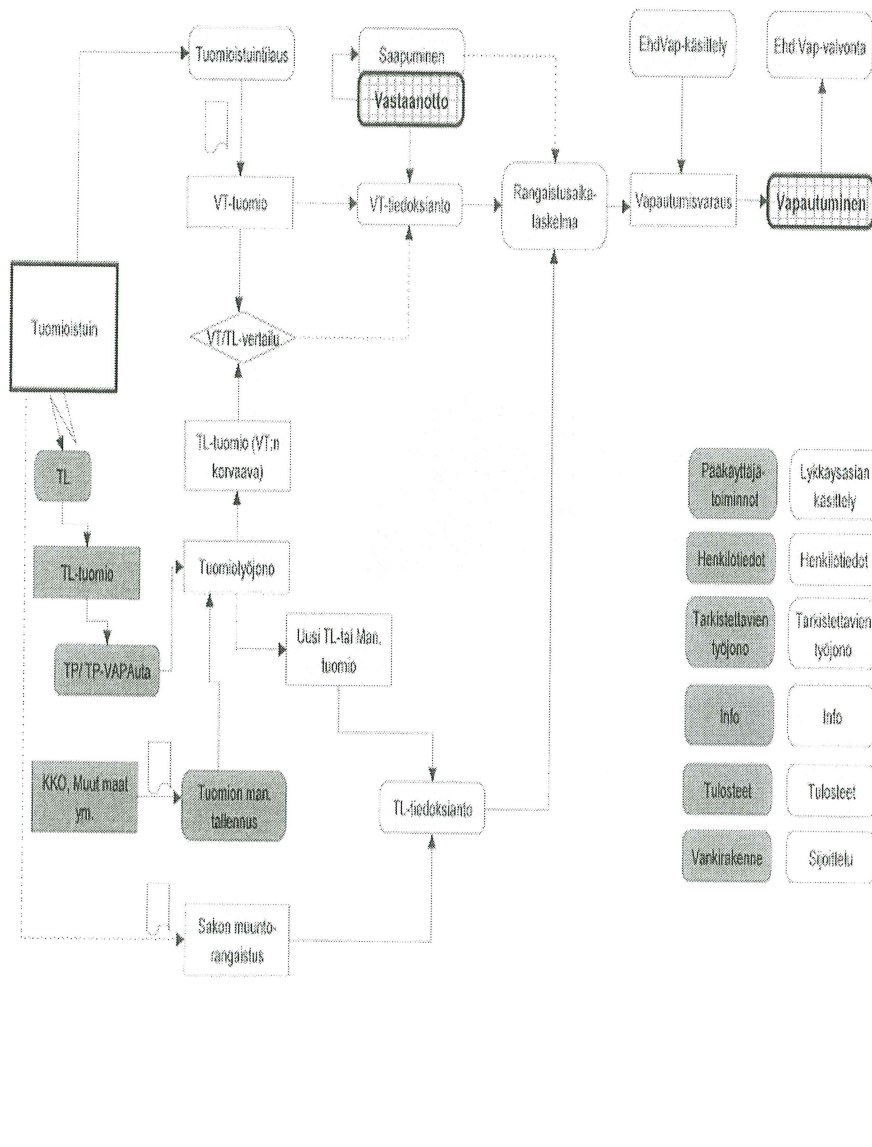
- Niiniskorpi, M. 2009. Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen opettajan sähköpostihaastattelu 2.4.
- Oikeusministeriön Vankeinhoito-osaston muistio 21.5.2001
- Rikosseuraamusalan koulutuskeskus: Vankeinhoiton perustutkinto, opinto-opas 2008-2009. Tampere: Juvenes Print.
- Rikosseuraamusviraston muistio 20.2.2004
- Rikosseuraamusviraston raportti 10.4.2006.
- Silfverberg, P. 2007. Ideasta projektiksi, Projektityön käsikirja. Helsinki: Edita Publishing.
- Tuomi, T. Rikosseuraamusviraston tarkastajan sähköpostihaastattelu 3.4.
- Valpola, A. 2004. Organisaatiot yhteen. Juva: WS Bookwell.
- Vankeinhoito-osaston johtoryhmän muistio, 1996
- Vartiainen, M. 1994. Työn muutoksen työvälineet-Muutoksen hallinnan sosiologiset menetelmät. Tampere. Otatieto.
- Virkkunen J, Engeström Y, Pihlaja J, Helle M. 1999. Muutoslaboratorio, Uusi tapa oppia ja kehittää työtä. Helsinki. Työministeriö. Edita.
- Vygotsky, L. S. (1978) Mind in Society. The Development on Higher Psychological Processes. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.

Vankitietojärjestelmän periaatekaavio

Fujitsu V-J Ahvenniemi

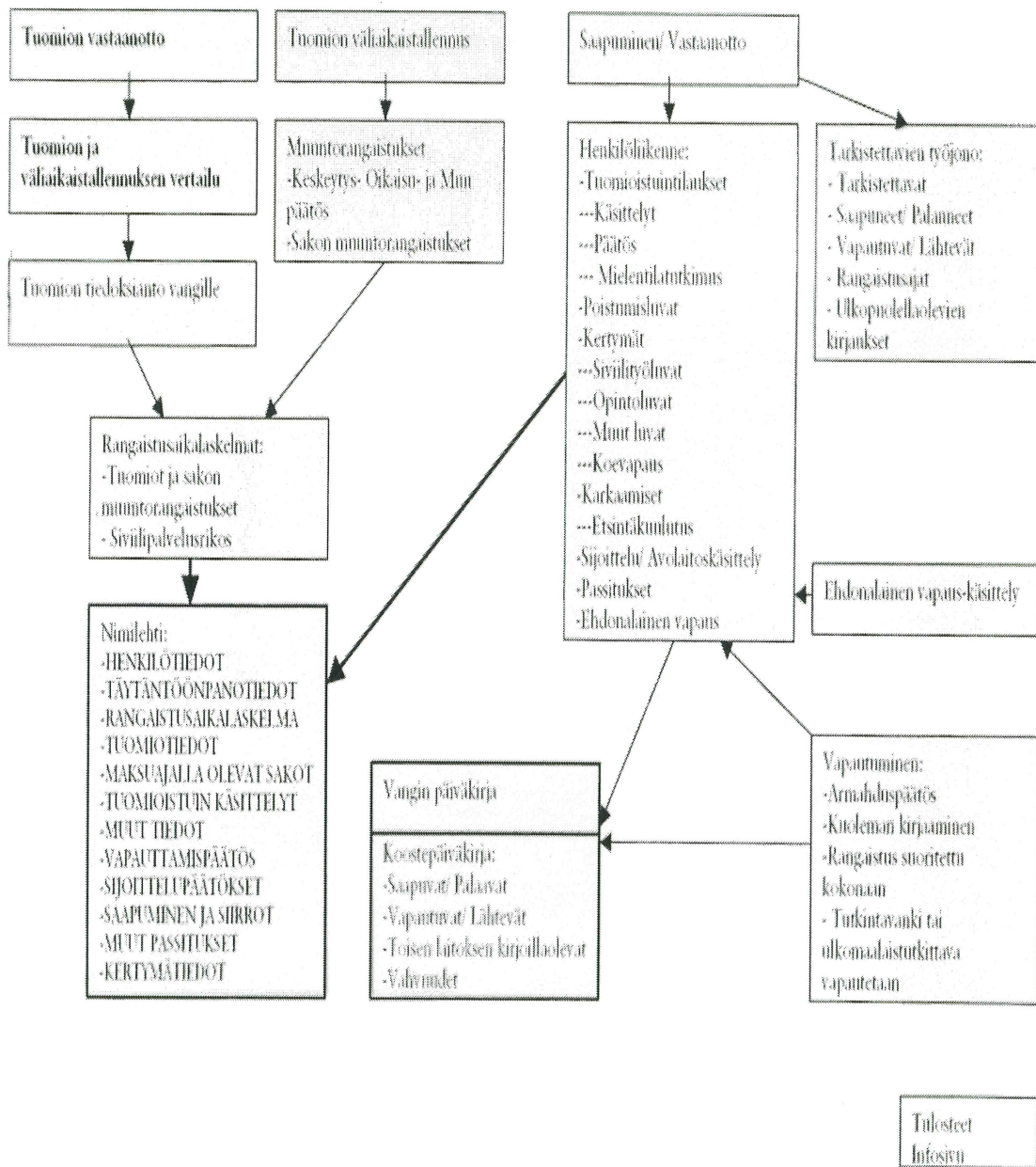
VATI-PERIAATEKAAVIO

24.11.2005
1(3)

Vankitietojärjestelmän periaatekaavio

VaTi-Täytäntöönpano vaiheet 3-4/ Periaatekaavio

Juha Kukkonen
Teemahaastattelun runko
Maaliskuu 2009

PERUSTIEDOT:

- Kuinka kauan olet työskennellyt vankilassa?
- Kuinka paljon ja missä tilanteissa käytät vankitietojärjestelmää työssäsi?
- Millaisen koulutuksen olet saanut vankitietojärjestelmän käyttöön?
- Tiedätkö, mitkä ovat Vati:lle asetetut tavoitteet?

VANKITIETOJÄRJESTELMÄN TAVOITTEET:

KÄYTÄNTÖJEN YHTENÄISTÄMINEN:

- Miten Vati:n käyttöönottoaminen on vaikuttanut käytäntöjen yhtenäistämiseen sinun työssäsi?
- Miten konkreettisin hyöty näkyy? Kerro jokin esimerkki.
- Miten tilanne oli ennen Vati:a?
- Kerro mahdollisista parannuksista ja huononnuksista, joita Vati on tuonut tullessaan.
- Lisäkysymyksiä...

TIIMITYÖSKENTELYYN OHJAAMINEN:

- Miten Vati:n käyttöönottoaminen on vaikuttanut
- Miten konkreettisin hyöty näkyy? Kerro jokin esimerkki.
- Miten tilanne oli ennen Vati:a?
- Kerro mahdollisista parannuksista ja huononnuksista, joita Vati on tuonut tullessaan.
- Lisäkysymyksiä...

TIEDONKULUN PARANTAMINEN:

- Miten Vati:n käyttöönottoaminen on vaikuttanut tiedonkulkuun?
- Miten konkreettisin hyöty näkyy? Kerro jokin esimerkki.
- Miten tilanne oli ennen Vati:a?
- Kerro mahdollisista parannuksista ja huononnuksista, joita Vati on tuonut tullessaan.
- Lisäkysymyksiä...

Juha Kukkonen
Teemahaastattelun runko
Maaliskuu 2009

TUOTTAVUUDEN PARANTAMINEN:

- Miten Vati:n käyttöönottoaminen on vaikuttanut työn laadukkuuteen ja nopeuteen?
- Miten konkreettisin hyöty näkyy? Kerro jokin esimerkki.
- Miten tilanne oli ennen Vati:a?
- Kerro mahdollisista parannuksista ja huononnuksista, joita Vati on tuonut tullessaan.
- Lisäkysymyksiä...

LOPUKSI:

- Millaisia muutoksia haluaisit Vankitietojärjestelmään tai sen käyttötapaan Keravan vankilassa?
- Millaista koulutusta haluaisit Vati:n käyttöön?